

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA JEVGENIJA TANČEVA [EVGENI TANCHEV]
SECINĀJUMI,
sniegti 2019. gada 7. martā¹

Lieta C-22/18

***TopFit e.V.,
Daniele Biffi***
pret
Deutscher Leichtathletikverband e.V.

(*Amtsgericht Darmstadt* (Darmšates pirmās instances tiesa, Vācija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Brīvība veikt uzņēmējdarbību – Pilsonība – LESD 18., 21., 49. un 165. pants – Diskriminācija pilsonības dēļ – Noteikums, ar kuru Savienības pilsonim, kas veic uzņēmējdarbību uzņemošajā dalībvalstī, atņem tiesības piedalīties valsts amatieru čempionātos vieglatlētikā vecuma grupā “virs 35” vienlīdzīgos apstākļos ar šīs dalībvalsts pilsoņiem – Iespēja piedalīties “bez vērtējuma”, nepieļaujot vietu piešķiršanu ārvalstniekiem visās vecuma kategorijās – Pārejas perioda neesamība Savienības pilsoņiem, kas veica uzņēmējdarbību šajā dalībvalstī noteikuma grozīšanas laikā – Brīvības veikt uzņēmējdarbību horizontālā iedarbība – Ierobežojums – Attaisnojums – Samērīgums

1. *Daniele Biffi*, Itālijas pilsonis un otrais prasītājs pamatlietā, dzīvo Vācijā kopš 2003. gada. Tur viņš nodarbojas ar uzņēmējdarbību, sniedzot pakalpojumus kā vieglatlētikas treneris un personīgs treneris, un tiesas sēdē tika minēts, ka viņam ir sava tīmekļvietne, kurā tiek reklamēti šie pakalpojumi². *D. Biffi* ir aktīvi iesaistīts vieglatlētikas sacensībās kā amatieris vecuma grupā “virs 35”. Viņš dzīvo Vācijā kopā ar savu ģimeni.

2. 2012. gadā *D. Biffi* atteicās no savām tiesībām piedalīties sacensībās Itālijas amatieru vieglatlētikas federāciju paspārnē. Vismaz kopš tā laika līdz 2016. gadam – kā Vācijā dzīvojošs Itālijas pilsonis un ilgāk nekā gadu Berlīnes vieglatlētikas kluba, t.i., *TopFit e.V.* (pirmais prasītājs pamatlietā, turpmāk tekstā – “*TopFit*”) biedrs – *D. Biffi* varēja sacensties par “nacionālā čempiona” titulu savā vecuma kategorijā un viņa izcīnītās vietas katrā ziņā tika reģistrētas. Dažādi viņa sasniegumi, t.i., iegūtie tituli un vietas, ir parādīti viņa tīmekļvietnē³.

3. Tomēr 2016. gadā *Deutscher Leichtathletikverband e.V.* (Vācijas vieglatlētikas asociācija, turpmāk tekstā – “*DLV*”), kas ir atbildētāja pamatlietā un saskaņā ar privāttiesībām dibināta asociācija, grozīja savus noteikumus. Līdz ar šiem grozījumiem tiesības sacensties par “nacionālā čempiona” titulu visās vecuma kategorijās tika ierobežotas tādējādi, ka iegūt šo titulu var tikai Vācijas pilsoņi. Saskaņā ar jaunajiem noteikumiem sportisti, kuriem ir tāda pati situācija kā *D. Biffi*, var piedalīties valsts

1 Oriģinālvaloda – angļu.

2 http://www.corso-mental-coaching.it/team_item/daniele-biffi/.

3 Turpat.

čempionātos, bet tikai “bez vērtējuma”. Šāds nosacījums neļauj piešķirt šādiem sportistiem nedz vietu individuālos skrējienos (piemēram, pirmo, otro vai trešo vietu), nedz “nacionālā čempiona” titulu. Tomēr tas neaizliedz piedalīties citās DLV organizētajās sacensībās, piemēram tajās, kas notiek reģionālā līmenī.

4. *TopFit* un *D. Biffi* apstrīdēja šo jauno noteikumu *Amtsgericht Darmstadt* (Darmšates pirmās instances tiesa; turpmāk tekstā – “iesniedzējtiesa”), kura, iesniedzot lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, uzdeva Tiesai trīs jautājumus. Šie jautājumi attiecas uz diskriminācijas pilsonības dēļ aizliegumu (LESD 18. pants), Savienības pilsoņu tiesībām “brīvi pārvietoties un dzīvot dalībvalstīs” (LESD 21. panta 1. punkts) un Eiropas Savienības pienākumu “palīdzēt risināt Eiropas sporta nozares jautājumus” (LESD 165. panta 1. punkta otrā rindkopa) un veikt darbības, lai attīstītu Eiropas dimensiju sportā (LESD 165. panta 2. punkts).

5. Es esmu nonācis pie secinājuma, ka DLV ir neatbilstoši rīkojušies ar *D. Biffi* tiesībām brīvi pārvietoties saskaņā ar Savienības tiesībām, konkrētāk, ar viņa tiesībām veikt uzņēmējdarbību atbilstoši LESD 49. pantam, galvenokārt tādēļ, ka nepastāv pārejas noteikumi, kuros tiktu ņemtas vērā tādu Savienības pilsoņu iegūtās tiesības kā *D. Biffi*, kuri jau ir ieguvuši tiesības sacensties vienlīdzīgos apstākļos ar uzturēšanās dalībvalsts pilsoņiem, iepriekš izmantojot savas tiesības “brīvi pārvietoties un dzīvot” tur⁴. Šādos apstākļos DLV uzliktais ierobežojums ir nesamērīgs.

I. Tiesiskais regulējums

A. Savienības tiesības

6. LESD 18. panta pirmajā daļā ir noteikts:

“Piemērojot Līgumus un neskarot tajos paredzētos īpašos noteikumus, ir aizliegta jebkāda diskriminācija pilsonības dēļ.”

7. LESD 21. panta 1. punktā ir noteikts:

“Ikvienam Savienības pilsonim ir tiesības brīvi pārvietoties un dzīvot dalībvalstīs, ievērojot Līgumos noteiktos ierobežojumus un nosacījumus, kā arī to īstenošanai paredzētos pasākumus.”

8. LESD 49. panta pirmajā teikumā ir noteikts:

“Ievērojot šē turpmāk izklāstītos noteikumus, aizliedz ierobežojumus kādas dalībvalsts pilsoņu brīvībai veikt uzņēmējdarbību citā dalībvalstī.”

9. LESD 165. panta 1. punkta otrajā daļā ir noteikts:

“Savienība palīdz risināt Eiropas sporta nozares jautājumus, ņemot vērā šīs nozares īpatnības, tās struktūras, kas balstās uz brīvprātīgu darbību, un tās sociālo un audzinošo nozīmi.”

10. LESD 165. panta 2. punktā ir noteikts:

“Savienības rīcības mērķi ir:

[..]

⁴ LESD 21. pants.

– attīstīt Eiropas dimensiju sportā, veicinot taisnīgumu un atklātību sporta sacensībās un sadarbību starp struktūrām, kas ir atbildīgas par sportu, kā arī sargājot sportistu, jo īpaši jaunāko sportistu, fizisko un morālo integritāti.”

11. LESD 165. panta 3. punktā ir noteikts:

“Savienība un dalībvalstis izglītības un sporta jomā sekmē sadarbību ar trešām valstīm un kompetentām starptautiskām organizācijām, jo īpaši ar Eiropas Padomi.”

B. Dalībvalsts tiesības

12. Vācijas Vieglatlētikas noteikumu 5.2.1. punktā ir noteikts:

“Visos čempionātos principā var piedalīties visi sportisti, kuriem ir Vācijas pilsonība un spēkā esošas tiesības piedalīties sacensībās, pārstāvot kādu no Vācijas asociācijām/vieglatlētu savienībām.”

13. 2016. gada 17. jūnijā atbildētāja izsvitroja 5.2.2. punktu. Tajā bija noteikts:

“Savienības pilsoņiem ir tiesības piedalīties Vācijas čempionātos, ja viņiem ir tiesības piedalīties sacensībās, pārstāvot kādu no Vācijas klubiem/vieglatlētu savienībām, un tādas viņiem ir jau vienu gadu.”

14. Kopš 2016. gada 17. jūnija ir piemērojams šāds noteikums (turpmāk tekstā – “apstrīdētais noteikums”)⁵:

“Saskaņā ar Vācijas Vieglatlētikas noteikumu 5.2.4. punktu ārvalstniekiem, kuriem ir tiesības startēt sacensībās, pārstāvot nacionālo federāciju, var tikt dotas tiesības piedalīties bez vērtējuma, ja to atļauj federālās komitejas priekšsēdētājs vai organizators pirms sporta pasākuma norises. Sīkāka informācija par dalību bez vērtējuma ir izklāstīta valsts noteikumos par Starptautisko sacensību noteikumu 142.1. punktu.”⁶

II. Pamatlietas fakti un prejudiciālie jautājumi

15. *D. Biffi* ir dzimis 1972. gadā. Kā minēts iepriekš, viņš ir Itālijas pilsonis, dzīvo Vācijā kopš 2003. gada un vismaz kopš 2012. gada piedalās Vācijas čempionātos. 2012. gadā viņš atteicās no savām tiesībām piedalīties sacensībās, pārstāvot Itālijas vieglatlētikas asociāciju. Viņš nodarbojas ar uzņēmējdarbību kā sporta treneris un personīgais treneris. Pārsvārā viņš piedalās 60, 100, 200 un 400 m skrējienos un laikposmā no 2012. līdz 2016. gadam regulāri un veiksmīgi sacentās ar Vācijas pilsoņiem vienlīdzīgos apstākļos.

⁵ Saskaņā ar atbildētājas rakstveida apsvērumiem tas atbilst Vispārīgo noteikumu par dalību Vācijas valsts čempionātā vieglatlētikā 3. punkta pirmajai papildklausulai.

⁶ Šajos apsvērumos ir arī norādīts, ka kopš 2018. gada apstrīdētais noteikums ir grozīts šādi: “Ārvalstniekiem, kuriem ir tiesības startēt sacensībās, pārstāvot vieglatlētu asociāciju vai biedrību Vācijas Vieglatlētikas asociācijas teritorijā vai citu nacionālo federāciju, pēc pamatota pieteikuma var tikt dotas tiesības piedalīties bez vērtējuma, ja par sacensību organizāciju atbildīgās federālās komitejas priekšsēdētājs atļauj šādu piedalīšanos pirms datuma, kad beidzas reģistrācija dalībai attiecīgajā sporta pasākumā. Sīkāka informācija par dalību bez vērtējuma ir izklāstīta valsts noteikumos par Starptautisko sacensību noteikumu 142.1. punktu”.

16. Atbilstoši Vācijas Vieglatlētikas noteikumiem *D. Biffi* bija tiesības piedalīties sacensībās, pārstāvēt *TopFit*. Savukārt *TopFit* ir locekle *Berliner Leichtathletik Verband* (Berlīnes Vieglatlētikas apvienība) sastāvā, kas ir reģionālā vieglatlētikas apvienība un pati par sevi ir *DLV* locekle. *DLV* ir federālā jumta apvienība, kas apvieno Vācijas vieglatlētikas apvienības un organizē valsts čempionātus vieglatlētikā gan gados jauniešiem, kas nodarbojas ar augstākā līmeņa sportu, gan t.s. “senioriem”, proti, vecuma grupām “virs 35” masu sportā.

17. Vācijas Vieglatlētikas noteikumu 1. panta pirmajā teikumā ir noteikts, ka visiem reģionālo (*Land*) apvienību klubu biedriem ir tiesības piedalīties vieglatlētikas pasākumos saskaņā ar šo noteikumu normām.

18. 2016. gada 17. jūnijā *DLV* padome grozīja Vācijas Vieglatlētikas noteikumus tādējādi, ka Savienības pilsoņi, kuriem jau vienu gadu ir bijušas tiesības piedalīties sacensībās, pārstāvēt kādu no Vācijas asociācijām/vieglatlētu savienībām, vairs nevar piedalīties valsts čempionātos uz tāda paša pamata, kāds tas bija pirms tam (skat. šo secinājumu 3. un 14. punktu). Lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu ir norādīts, ka atbildētāja pamatoja savu lēmumu tādējādi, ka par Vācijas čempionu ir jāklūst personai, kurai ir arī tiesības piedalīties sacensībās, pārstāvēt “GER” (Vācija). Šādi saskaņā ar atbildētāja 2017. gada nominēšanas vadlīnijām galvenokārt ir nominēti Vācijas čempioni. *DLV* norādīja, ka neesot arī iespējams attiecībā uz senioru sportu paredzēt noteikumus, kas atšķirtos no jauniešu vai profesionālajam sportam piemērojamajiem noteikumiem.

19. Vācijas senioru čempionātam telpās, kas notika 2017. gada 4. un 5. martā Erfurtē [*Erfurt*], *TopFit* pieteica *D. Biffi* 60 m, 200 m un 400 m disciplinām. *DLV* noraidīja šo pieteikumu. *TopFit* un *D. Biffi* ierosināja procedūru pret noraidījumu, vēršoties *Verbandsrechtsausschuss* (Apvienības juridisko lietu komiteja). Tā noraidīja savu materiāltiesisko kompetenci un piekrita, ka tiek celta prasība parastajā tiesā. *TopFit* un *D. Biffi* neapstrīdēja izslēgšanu no 2017. gada 4. un 5. marta Vācijas senioru čempionāta telpās.

20. No 2017. gada 30. jūnija līdz 2. jūlijam *DLV* rīkoja Vācijas senioru čempionātu Citavā [*Zittau*]. *D. Biffi* noteiktajā termiņā atkal izpildīja kvalifikācijas normatīvus 100 m, 200 m un 400 m disciplinās. *TopFit* un *D. Biffi* cēla prasību iesniedzējtiesā, lai garantētu dalību šajās sacensībās. Pieteikums par pagaidu noregulējumu tika noraidīts steidzamības neesamības dēļ.

21. *D. Biffi* piedalījās Citavas sacensībās bez viņa sasniegumu iekļaušanas vērtējumā. 100 m skrējienā viņš uzrādīja trešo ātrāko laiku priekšskrējienos, taču viņš netika pielaists pie finālskrējiena. 200 m disciplinā notika tikai skrējieni, kas tika vērtēti pēc noskrietā laika. Netika rīkoti kvalifikācijas apli, bet gan abu noskrieto skrējienu laiki tika vērtēti kā finālskrējiena laiki. *D. Biffi* bija trešais ātrākais skrējiena laiks. 400 m skrējienā viņš nevarēja piedalīties savainojuma dēļ.

22. *TopFit* un *D. Biffi* cēla prasību iesniedzējtiesā, lai saņemtu atļauju piedalīties un tikt vērtētam nākotnes valsts čempionātos. Viņi uzskata, ka pilsonības kritērija paredzēšana, piešķirot tiesības piedalīties valsts čempionātos senioru sportā, neatbilst Savienības tiesībām un ka *D. Biffi* var atsaukties uz iegūtajām tiesībām. *DLV* pauž pretēju nostāju. Iesniedzējtiesa uzskata, ka tai arī ir jāizlemj, vai *D. Biffi* rezultāti valsts čempionātā, kas notika Citavā, būtu jāreģistrē vērtēšanas nolūkā.

23. Saskaņā ar LESD 267. pantu iesniedzējtiesa, iesniedzot lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, uzdeva šādus jautājumus:

“1) Vai LESD 18., 21. un 165. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tāda tiesību norma dalībvalsts apvienības vieglatlētikas noteikumos, atbilstoši kurai piedalīšanās valsts čempionātos ir atkarīga no dalībvalsts pilsonības, ir uzskatāma par aizliegtu diskrimināciju?”

- 2) Vai LESD 18., 21. un 165. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalsts apvienība īsteno aizliegtu diskrimināciju pret sportistiem amatieriem, kuriem nav dalībvalsts pilsonības, tiem gan dodot iespēju piedalīties valsts čempionātos, taču ļaujot tiem piedalīties tikai “ārpus” vai “bez vērtējuma” un neļaujot piedalīties finālskrējienu un finālciņās?
- 3) Vai LESD 18., 21. un 165. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalsts apvienība īsteno aizliegtu diskrimināciju pret sportistiem amatieriem, kuriem nav dalībvalsts pilsonības, izslēdzot tos no valsts titulu vai attiecīgi vietu piešķiršanas?”

24. Rakstveida apsvērumus Tiesai iesniedza *TopFit*, *DLV*, Spānijas un Polijas valdības un Eiropas Komisija. Visi šie lietas dalībnieki, izņemot Poliju, piedalījās 2018. gada 13. decembra tiesas sēdē.

III. Rakstveida apsvērumu kopsavilkums

25. *TopFit* apgalvo, ka saskaņā ar spriedumu *Bosman* LESD 21. panta 1. punkts attiecas uz privāttiesību normām, kas tiek pieņemtas atbilstoši privātās apvienības, tādas kā *DLV*, noteikumiem⁷. Lietā *Bosman* izstrādātie noteikumi neaprobežojoties tikai ar darba ņēmēju brīvu pārvietošanos un esot piemērojami LESD 21. panta 1. punktam.

26. Dalība sacensībās, tapāt kā amatieru sports, ietilpstot LESD normatīvajā jomā, un līdz ar to LESD 18. pants esot piemērojams pamatlīetai, jo neesot tāda jēdziena kā tīri amatieru sports.

27. Ierobežojums dalībai amatieru sportā apgrūtina pāreju uz nodarbošanos ar sportu profesionālajā līmenī, tādējādi radot netiešu ietekmi uz saimniecisko dzīvi. LESD 45. pants tiekot pārkāpts, ja pret Savienības pilsoņi izturas mazāk labvēlīgi salīdzinājumā ar izturēšanos pret attiecīgās valsts pilsoņi saistībā ar privāto dzīvi un/vai piekļuvi priekšrocībām sociālajā un kultūras jomā. Piekļuve sporta aktivitātēm esot sociālā priekšrocība, kas veicina integrāciju, savukārt tādu sportistu kā *D. Biffi* izslēgšana no čempionātiem esot pretrunā Eiropas projektam un neatbilstot LESD 165. panta 2. punkta pēdējā ievilkumā norādītajiem mērķiem. Klubu interese investēt Savienības pilsoņos, kuri nav attiecīgās dalībvalsts pilsoņi, samazināšoties.

28. Objektīvā attaisnojuma esamība esot atkarīga no tā, vai attiecīgajam noteikumam ir leģitīms mērķis, vai tas ir piemērots šī mērķa sasniegšanai un vai tas nepārsniedz to, kas ir nepieciešams leģitīmā mērķa sasniegšanai. Par samērīgu esot uzskatāms tāds ierobežojums, saskaņā ar kuru sportistam ir jābūt kluba biedram noteiktā minimālā perioda laikā. Tādējādi, lai gan nedrīkstot uzstāt uz valsts čempionātu atvēršanu visiem Savienības pilsoņiem, taču drīkstot uzstāt uz to, ka dalībai ir jābūt atvērtai Savienības pilsoņiem, ja tas ir saistīts ar noteiktu tādu pamatbrīvību īstenošanu kā, piemēram, tiesības brīvi pārvietoties. *TopFit* arī atsaucas uz Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 21. pantu.

29. *DLV* ieskatā *TopFit* nav *locus standi*, jo tā tika nolemts iesniedzējtiesas 2017. gada 14. jūnija spriedumā, kaut arī *DLV* atzīst, ka šo argumentu nav saistībā ar šo pamatlīetu iesniegtajā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu. LESD 18. un 21. pants aizsargājot tikai Savienības pilsoņus, nevis juridiskās personas, tādas kā *TopFit*. LESD 165. pants nedodot nekādas tiesības tādiem klubiem kā *TopFit*⁸.

7 *TopFit* atsaucas uz spriedumu, 1995. gada 15. decembris, *Bosman* (C-415/93, EU:C:1995:463, 8.–12. punkts).

8 Šajā kontekstā *DLV* atsaucas uz spriedumu, 2010. gada 16. marts, *Olympique Lyonnais* (C-325/08, EU:C:2010:143, 40. punkts).

30. DLV ieskatā pirmais jautājums ir hipotētisks, jo *TopFit* neesot liegtas tiesības piedalīties Vācijas čempionātos senioriem. Strīds esot drīzāk par to, vai *D. Biffi* būtu jāatļauj sacensties ar vērtējumu, lai viņš varētu kļūt par Vācijas čempionu⁹.

31. Turklāt pamatlieta attiecoties vienīgi uz Vācijas¹⁰ iekšēju situāciju, jo Vācijas robežas netiek šķērsotas.

32. DLV atsaucas uz to, ka Tiesa ir nospriedusi, ka diskriminācijas aizliegums neietekmē sporta komandu sastāvu, it īpaši nacionālajās izlasēs, kuru izveide ir vienīgi sportisko interešu jautājums¹¹. DLV atbalsta ierobežojumu, saskaņā ar kuru medaļu piešķiršana un nacionālo rekordu atzīšana par labu sportistiem, kas ir attiecīgās valsts pilsoņi, tiek uztverta kā vienīgi sportisko interešu jautājums¹².

33. Spānija uzskata, ka valstsvienības atlase kādai sporta disciplīnai ir leģitīms mērķis un ka ierobežojumi, kas ieviesti valsts čempionātiem vieglatlētikā, ir samērīgi¹³ un netraucē uzturēšanas valstī dzīvojošo ārvalstu sportistu profesionālo attīstību. Valsts čempionāti individuālajās disciplīnās tradicionāli tiek izmantoti valstsvienību atlasei svarīgām starptautiskām sacensībām. Ārvalstnieku dalība varot traucēt šo procesu.

34. Polija norāda, ka Savienības kompetence saskaņā ar LESD 165. pantu ir ļoti ierobežota sporta jautājumos. Saskaņā ar LESD 6. panta e) punktu Savienības kompetencē esot tikai veikt darbības, lai atbalstītu, koordinētu vai papildinātu dalībvalstu darbības sporta jomā. Turklāt spēles starp dažādām nacionālām izlasēm esot tāda jautājuma piemērs, kas attiecas uz tīri sportiskajām interesēm, bet Polija atzīst, ka attiecīgo noteikumu tvērumam ir jābūt ierobežotam ar to attiecīgo mērķi¹⁴.

35. Turklāt Polija uzskata, ka pamatlieta ir par to, vai amatieru sports ietilpst Līgumu piemērošanas jomā, un ka šīs aktivitātes nav uzskatāmas par saimnieciskām. Tomēr, tāpat kā Komisija, Polija norāda, ka Tiesa ir nospriedusi, ka piekļuve brīvā laika aktivitātēm, kas ir pieejamas dalībvalstī, uz kuru Savienības pilsonis ir pārcēlies, izriet no šīs pārvietošanās brīvības¹⁵.

36. Polija piekrīt Komisijai, ka sporta un valsts sacensību organizēšana ir iekļauta Eiropas sporta vēsturiskajā un kultūras kontekstā¹⁶. Tā grozīšana varētu samazināt sporta pievilcību skatītājiem. Polija arī pauž bažas par sporta lomu sporta valstsvienību atlasē.

37. Komisijas ieskatā amatieru sports ietilpst Savienības tiesību materiālajā piemērošanas jomā četru iemeslu dēļ.

9 Šajā kontekstā DLV atsaucas uz Tiesas Reglamenta 94. panta c) punktu un spriedumiem, 2008. gada 1. aprīlis, *Gouvernement de la Communauté française un Gouvernement wallon* (C-212/06, EU:C:2008:178, 28. un 29. punkts); 2017. gada 14. jūnijs, *Online Games* u.c. (C-685/15, EU:C:2017:452, 43. punkts), un 2018. gada 8. marts, *Saey Home & Garden* (C-64/17, EU:C:2018:173, 18. un 19. punkts).

10 DLV atsaucas uz spriedumiem, 2014. gada 20. marts, *Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona* (C-139/12, EU:C:2014:174, 42. punkts un tajā minētā judikatūra); 2016. gada 30. jūnijs, *Admiral Casinos & Entertainment* (C-464/15, EU:C:2016:500, 21. punkts un tajā minētā judikatūra); 2016. gada 15. novembris, *Ullens de Schooten* (C-268/15, EU:C:2016:874, 47. punkts), un 2016. gada 8. decembris, *Eurosanamientos* u.c. (C-532/15 un C-538/15, EU:C:2016:932, 57. punkts).

11 DLV atsaucas uz spriedumiem, 1974. gada 12. decembris, *Walrave un Koch* (36/74, EU:C:1974:140, 8. punkts), un 1995. gada 15. decembris, *Bosman* (C-415/93, EU:C:1995:463, 15. punkts).

12 2010. gada 20. decembra *Asser Institute* atzinums "Study on the equal treatment of non-nationals in individual sports competitions" (http://ec.europa.eu/assets/eac/sport/library/studies/study_equal_treatment_non_nationals_final_rpt_dec_2010_en.pdf; turpmāk tekstā – "Asser Institute atzinums"), VI nodaļa, 3.2.1. un 3.4.1. punkts.

13 Spānija atsaucas uz [Komisijas darba dokumentu] "Sport and Free Movement" SEC(2011) 66 final un spriedumiem, 2010. gada 13. aprīlis, *Bressol* u.c. (C-73/08, EU:C:2010:181), un 2011. gada 20. oktobris, *Brachner* (C-123/10, EU:C:2011:675).

14 Polija atsaucas uz spriedumiem, 1974. gada 12. decembris, *Walrave un Koch* (36/74, EU:C:1974:140, 8. un 9. punkts); 1976. gada 14. jūlijs, *Donà* (13/76, EU:C:1976:115, 13.–15. punkts); 1995. gada 15. decembris, *Bosman* (C-415/93, EU:C:1995:463, 73. punkts); 2000. gada 11. aprīlis, *Deliège* (C-51/96 un C-191/97, EU:C:2000:199, 43. punkts), un 2006. gada 18. jūlijs, *Meca-Medina un Majcen*/Komisija (C-519/04 P, EU:C:2006:492, 26. punkts).

15 Polija atsaucas uz spriedumiem, 1996. gada 7. marts, Komisija/Frāncija (C-334/94, EU:C:1996:90, 21. punkts); 1997. gada 12. jūnijs, Komisija/Irija (C-151/96, EU:C:1997:294, 13. punkts), un 1997. gada 27. novembris, Komisija/Grieķija (C-62/96, EU:C:1997:565, 19. punkts).

16 Polija atsaucas uz Balto grāmatu par sportu, COM (2007) 391, galīgā redakcija, 15. lpp.

38. Pirmkārt, darba ņēmēju tiesības uz vienlīdzīgu attieksmi ietverot sociālās priekšrocības saskaņā ar Regulas Nr. 492/2011 7. panta 2. punktu¹⁷. Otrkārt, atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai tiesības uz brīvu pārvietošanos iekļaujot piekļuvi brīvā laika aktivitātēm uzņemošajā dalībvalstī¹⁸ un uz šo piekļuvi attiecoties vienlīdzīgas attieksmes princips saskaņā ar LESD 18. pantu. Treškārt, Komisija uzsver sporta nozīmi sociālajai iekļaušanai, integrācijai, sociālo tīklu un nodarbinātības iespēju attīstībai¹⁹, tāpēc šie aspekti esot jāņem vērā, interpretējot tiesību normas par pilsonību. Ceturtkārt, ar Lisabonas līgumu Savienības tiesību tvērums tika būtiski paplašināts attiecībā uz sportu (skat. LESD 6. panta e) punktu un LESD 165. pantu), piešķirot pilnvaras šajā jomā.

39. LESD 18. un 21. pants esot piemērojami tādai valsts federācijai kā *DLV*, kuru reglamentē privātās tiesības, tādējādi, ka privātās, un šajā gadījumā – monopolistiskās, struktūras darbībai nebūtu jātraucē valstī veicamā brīvās pārvietošanās šķēršļu likvidēšana²⁰.

40. Tomēr šķērslis *D. Biffi* tiesībām brīvi pārvietoties esot samērīgs²¹. Ārvalstnieki joprojām varot piedalīties reģionālās un vietējās sacensībās. Valsts čempioniem esot jābūt sasaistei ar dalībvalsti, kura organizē čempionātu. Pretējā gadījumā rodoties problēmas ar identifikāciju publiskajā vidē.

A. Ievada apsvērumi

1. Prejudiciālie iebildumi

41. *DLV* arguments par to, ka konkrētajā strīdā pārrobežu elements nav tik būtisks, lai to iekļautu tiesas jurisdikcijā, ir noraidāms. Ja Savienības pilsonis ir “izmantojis savas tiesības brīvi pārvietoties”, viņa situācija ietilpst LESD 18. panta piemērošanas jomā²². Turklāt *D. Biffi* apgalvo, ka viņa uzņēmējdarbību uzņemošajā dalībvalstī, t.i., Vācijā, nelabvēlīgi ietekmē diskriminācija pilsonības dēļ²³. Situācija ir saistīta ar tirdzniecību starp dalībvalstīm²⁴. Tas, ko Tiesa ir nospriedusi lietā *Bosman*, proti, ka profesionālā futbolista darba piedāvājumu pieņemšana pāri dalībvalstu robežām nenozīmē tikai iekšēju situāciju²⁵, attiecas arī uz pārrobežu pārvietošanos, kas ietver vieglatlētikas komercializāciju un uzņēmējdarbības izveidi.

42. Attiecībā uz to, vai *TopFit* ir *locus standi*, lai apstrīdētu *DLV* rīcības atbilstību Savienības tiesībām attiecībās ar *D. Biffi*, noteikumi, kas regulē *locus standi*, ietilpst dalībvalstu procesuālajā autonomijā, ievērojot Savienības tiesībās noteiktos ierobežojumus, kuri nav attiecināmi uz pamatlietu²⁶.

17 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (2011. gada 5. aprīlis) par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos Savienībā (OV 2011, L 141, 1. lpp.). Komisija atsaucas uz spriedumu, 1998. gada 12. maijs, *Martinez Sala* (C-85/96, EU:C:1998:217, 55.–64. punkts).

18 Komisija atsaucas uz spriedumu, 1996. gada 7. marts, Komisija/Frāncija (C-334/94, EU:C:1996:90, 21. un 23. punkts).

19 Komisija atsaucas uz Padomes 2010. gada 18. novembra secinājumiem par sporta nozīmi kā aktīvas sociālās iekļaušanas avotu un dzinēj spēku, 2010/C 326/05, 4. punkts.

20 Spriedumi, 1974. gada 12. decembris, *Walrave un Koch* (36/74, EU:C:1974:140); 1976. gada 8. aprīlis, *Defrenne* (43/75, EU:C:1976:56); 1995. gada 15. decembris, *Bosman* (C-415/93, EU:C:1995:463), un 2000. gada 3. oktobris, *Ferlini* (C-411/98, EU:C:2000:530, 50. punkts).

21 Spriedumi, 1995. gada 15. decembris, *Bosman* (C-415/93, EU:C:1995:463, 127. punkts), un 2000. gada 11. aprīlis, *Deliège* (C-51/96 un C-191/97, EU:C:2000:199, 61.–64. punkts).

22 Spriedums, 2018. gada 13. novembris, *Raugevicius* (C-247/17, EU:C:2018:898, 27. punkts un tajā minētā judikatūra).

23 Tā ir daļa no tiesas sēdē izteiktajiem argumentiem.

24 Spriedums, 2016. gada 30. jūnijs, *Admiral Casinos & Entertainment* (C-464/15, EU:C:2016:500, 22. punkts).

25 Spriedums, 1995. gada 15. decembris, *Bosman* (C-415/93, EU:C:1995:463, 90. un 91. punkts).

26 Proti, lojālas sadarbības princips, kas ietverts LES 4. panta 3. punktā un LES 19. panta 1. punktā, kas papildus prasa dalībvalstīm nodrošināt tiesību aizsardzības līdzekļus, kuri ir pietiekami, lai nodrošinātu efektīvu tiesību aizsardzību tiesā jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības. Skat. nesen pasludināto spriedumu, 2017. gada 20. decembris, *Protect Natur-, Arten- und Landschaftschutz Umweltorganisation* (C-664/15, EU:C:2017:987). Saistībā ar valstu noteikumiem par *locus standi*, efektivitātes un līdzvērtības principiem un Hartas 47. pantu skat., piemēram, spriedumu, 2015. gada 19. marts, *E.ON Földgáz Trade* (C-510/13, EU:C:2015:189, 49.–51. punkts).

43. Visbeidzot, pretēji *DLV* nostājai, pirmais jautājums ir pieņemams. Pamatlietas mērķis ir noteikt pamatu, saskaņā ar kuru *D. Biffi* nākotnē varēs piedalīties vieglatlētikas čempionātos. Saskaņā ar Vācijas Vieglatlētikas noteikumiem dalība bez vērtējuma ir jāapstiprina federālās komitejas priekšsēdētājam vai pasākuma organizatoram (skat. šo secinājumu 14. punktu). Ņemot vērā, ka šo noteikumu dēļ ir paredzama tādu sportistu kā *D. Biffi* pilnīga izslēgšana no sacensībām, pirmais jautājums nav hipotētisks²⁷.

2. Dalībvalstu prakse attiecībā uz ārvalstnieku dalību valsts čempionātos vieglatlētikā

44. Dalībvalstu vidū nav vienotu normu vai prakses šajā jautājumā. Starptautiskās vieglatlētikas federāciju asociācijas (*IAAF*)²⁸ noteikumos arī nav šāda regulējuma²⁹. Patiešām, tiesību akti un prakse visās dalībvalstīs ir ļoti daudzveidīgi³⁰.

45. Piemēram, Spānijai, šķiet, pašlaik ir relatīvi atvērta politika attiecībā uz piekļuvi sacensībām, ievērojot prasību par piederību kādam klubam (bet ar paredzēto iespēju nodrošināt speciālu atļauju), kā arī kvotu un dzīvesvietu Spānijā³¹, savukārt šī pēdējā prasība netiek piemērota, piemēram, Beļģijā³². Tomēr tikai Spānijas pilsoņi var kļūt par nacionālajiem čempioniem.

46. Turpretim Dānijā ārvalstniekiem ir ļauts piedalīties sacensībās tikai ar speciālās organizējošās federācijas lēmumu, un tas nozīmē, ka tikai Dānijas pilsonis var kļūt par Dānijas čempionu un ārvalstniekiem nevar tikt piešķirta Dānijas sporta savienības medaļa. Dalība jebkādās sacensībās ir atļauta tikai ārvalstniekiem, kas ir dzīvojuši Dānijā vismaz sešus mēnešus³³. Gan Francijā³⁴, gan Beļģijā³⁵ tikai šo dalībvalstu pilsoņi var kļūt par šo valstu nacionālajiem čempioniem, savukārt nav nekādas skaidri izteiktas normas, kas liegtu ārvalstniekam kļūt par Zviedrijas nacionālo čempionu³⁶, un tas noteikti ir iespējams Kiprā³⁷.

27 Patiešām, saskaņā ar lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu norādīto pilnīga izslēgšana jau ir notikusi. Skat. šo secinājumu 19. punktu.

28 <https://www.iaaf.org/>.

29 Tomēr *IAAF* 2018.–2019. gada sacensību noteikumu 4. noteikuma 3. punktā ir paredzēts ierobežojums tam, lai sportisti, kuri sasnieguši 18 gadu vecumu, varētu pārstāvēt vairāk nekā vienu valsts federāciju.

30 Skat. *Asse Institute* atzinumu, minēts šo secinājumu 12. zemsvītras piezīmē.

31 Skat. *Real Federación Española de Atletismo*, <http://www.rfea.es/> un <http://www.rfea.es/datosrfea/reglamentos.htm>. Skat. arī http://www.rfea.es/normas/pdf/Reglamento_Juridico_Disciplinario.pdf.

32 *Ligue Belge francophone d'athlétisme (LBFA)* (FR), <https://www.lbfa.be/web/1-asbl>, *Vlaamse Atletiekliga* (NL), <https://www.atletiek.be/>. Skat. arī <https://www.lbfa.be/web/regles-et-directives>.

33 Dānijas Vieglatlētikas federācija, <http://dansk-atletik.dk>. Skat. arī <http://dansk-atletik.dk/media/2139299/2018-2019-daf-reglement-1-.pdf> un <http://dansk-atletik.dk/regler-og-love/dafs-love.aspx>.

34 Skat. *Fédération française d'athlétisme* (Francijas Vieglatlētikas federācija), <http://www.athle.fr/> un Sporta kodeksu, <https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006071318>, un http://www.athle.fr/Reglement/Reglements_Generaux_%282009-07-25%29.pdf.

35 Skat. šo secinājumu 32. zemsvītras piezīmi.

36 *Swedish Federation of Athletics* (Friidrott.se) <http://www.friidrott.se/Regler/index.aspx>. Skat. arī <http://www.friidrott.se/docs/regelboken2018.pdf>. Par senioru kategorijām skat. <http://www.friidrott.se/Veteran/Regler/Intro.aspx>.

37 Skat. Amatieru vieglatlētikas federācijas statūtus <http://www.koeas.org.cy/wpcontent/uploads/2018/10/%CE%9A%CE%91%CE%A4%CE%91%CE%A3%CE%A4%CE%91%CE%A4%CE%99%CE%9A%CE%9F-%CE%9A%CE%9F%CE%95%CE%91%CE%A3-18.11.2017-.pdf>, un Kipras sporta federāciju labas pārvaldības kodeksu (2018) <https://cypprusports.org/phocadownload/kodikaschristisdiakivernisis/KodikasChristisDiakivernisis.pdf>.

47. Runājot par valsts rekordu piešķiršanu ārvalstniekiem, tas ir aizliegts, piemēram, Austrijā³⁸, Beļģijā³⁹, Kiprā⁴⁰, Dānijā⁴¹ (izņemot senioriem), Francijā⁴², Slovēnijā⁴³ un Zviedrijā⁴⁴. Dānijas⁴⁵, Spānijas⁴⁶, Francijas⁴⁷ un Slovēnijas⁴⁸ noteikumos ir skaidri norādīts, ka piešķirt medaļas ārvalstu sportistiem nav iespējams. Beļģijas noteikumos ir paredzēts, ka viņi nevar kāpt uz goda pjedestāla⁴⁹.

3. Kāpēc pamatlieta ietilpst Savienības tiesību piemērošanas jomā?

48. Kaut arī iesniedzējtiesa uztver šo strīdu galvenokārt tādējādi, ka, ņemot vērā tā saistību gan ar diskriminācijas aizliegumu pilsonības dēļ saskaņā ar LESD 18. pantu, gan ar Eiropas sporta nozares jautājumu risināšanas veicināšanu saskaņā ar LESD 165. pantu, tā ir saistīta ar Savienības pilsonību saskaņā ar LESD 21. pantu, tomēr pamatlieta ir par ierobežojumu, kas izriet no *D. Biffi* brīvības veikt uzņēmējdarbību (LESD 49. pants) diskriminācijas pilsonības dēļ.

49. Pamatlietas dalībnieki lielā mērā koncentrējas uz strīdu par to, vai noteikumi par personu brīvu pārvietošanos, kas bija izstrādāti Līguma sākotnējos noteikumos – vēl Romas līguma laikā, kā tos piemēroja Tiesa saistībā ar dalību sporta pasākumos –, ir attiecināmi uz LESD 21. pantu, proti, ar Lisabonas līgumu ieviesto pasākumu. Tomēr, pamatojoties uz pamatlietas faktiem, šī pieeja nav pamatota.

50. Tiesas sēdē atklājās, ka *D. Biffi* ir psiholoģijas treneris un personīgais treneris, līdz ar to viņš pelna iztiku ar sporta treniņiem. Viņš sadarbojas ar vairākām sporta apvienībām, bet arī nodrošina personīgus treniņus individuāliem sportistiem. Viņš vada neatkarīgi organizētu uzņēmējdarbību. Viņš nav darba ņēmējs, līdz ar to ir izslēdzams “darba ņēmēja” statuss saskaņā ar LESD 45. pantu. Tiesas sēdē *TopFit* un *D. Biffi* pārstāvis norādīja, ka Vācijas nacionālā čempiona statuss varētu būt vērtīgs un svarīgs papildinājums *D. Biffi* vizītkartē. *DLV* to neapstrīdēja. Kā norādīts iepriekš (2. punktā), *D. Biffi* sasniegumi agrākos Vācijas valsts čempionātos jau ir norādīti viņa tīmekļvietnē.

51. Ņemot vērā iepriekš minēto, *D. Biffi* nevar uzskatīt par sportistu “amatieri”. Lietā *Delière*⁵⁰ Tiesa nosprieda, ka “fakts, ka sporta apvienība vai federācija vienpusēji klasificē savus biedrus kā sportistus amatierus, pats par sevi nenozīmē, ka šie biedri neveic saimniecisko darbību”⁵¹, un ekonomisko darbību veikšana ir tas ierosinošais faktors, kas nepieciešams gan Savienības normu par pārvietošanās brīvību piemērošanai⁵², gan sporta aktivitāšu iekļaušanai Savienības tiesību piemērošanas jomā⁵³.

38 *Österreichischer Leichtathletik-Verband ÖLV* <https://www.oelv.at/de>, un www.oelv.at/de/service/downloads#satzungen-und-ordnungen.

39 Skat. šo secinājumu 32. zemsvītras piezīmi.

40 Skat. šo secinājumu 37. zemsvītras piezīmi.

41 Skat. šo secinājumu 33. zemsvītras piezīmi.

42 Skat. šo secinājumu 34. zemsvītras piezīmi.

43 Attiecībā uz Slovēnijas sporta likumu skat. *Zakon o športu (ZŠpo-1)*, <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO6853>; *Pogoji, pravila in kriteriji za registriranj*, http://www.olympic.si/datoteke/Pogoji%2C%20pravila%20in%20kriteriji%20za%20registriranje%20in%20kategoriziranje%20%20%20%A0_2018%282%29.pdf. Vieglatlētikas sacensību noteikumus skat. *Pravila-za-atletiska-tekmovanje_2018_2019_web.pdf*.

44 Skat. šo secinājumu 36. zemsvītras piezīmi.

45 Skat. šo secinājumu 33. zemsvītras piezīmi.

46 Skat. šo secinājumu 31. zemsvītras piezīmi.

47 Skat. šo secinājumu 34. zemsvītras piezīmi.

48 Skat. šo secinājumu 43. zemsvītras piezīmi.

49 Skat. šo secinājumu 32. zemsvītras piezīmi.

50 Spriedums, 2000. gada 11. aprīlis (C-51/96 un C-191/97, EU:C:2000:199).

51 Turpat, 46. punkts.

52 Spriedums, 1995. gada 30. novembris, *Gebhard* (C-55/94, EU:C:1995:411, 20. punkts).

53 Spriedums, 2006. gada 18. jūlijs, *Meca-Medina un Majcen* (C-519/04 P, EU:C:2006:492, 22. punkts un tajā minētā judikatūra).

52. Tādējādi, tā kā es atzīstu Tiesas iedibināto judikatūru par to, ka, ņemot vērā Eiropas Savienības mērķus, sports ir pakļauts Savienības tiesībām tiktāl, ciktāl tas veido saimniecisko darbību⁵⁴, pamatlietā ir novērojama šāda situācija, jo *D. Biffi* darbs ir paties un faktisk un nav tāds, kas būtu uzskatāms par pilnīgi nenozīmīgu vai palīgdarbu⁵⁵. Ņemot vērā, ka “saimnieciskās darbības” jēdziens nosaka vienas no Līgumā paredzētajām pamatbrīvībām tvērumu, tas nav jāinterpretē šauri⁵⁶.

53. Turklāt lietā *Deliège*⁵⁷, kas attiecās uz dalību individuālajā sportā un apgalvoto brīvās pārvietošanās ierobežojumu, Tiesa paskaidroja, ka (finanšu) grantu piešķiršana uz sporta rezultātu pamata, kā arī no valdības un privātiem sponsoriem ir svarīgs faktors, nosakot, vai sportists amatieris bija iesaistīts saimnieciskajā darbībā⁵⁸. Lietā *Meca-Medina* Tiesa piebilda, ka, “ja sports ir algots darbs vai apmaksāta pakalpojumu sniegšana, kā tas ir daļēji profesionālo vai profesionālo sportistu gadījumā, tas it īpaši ietilpst EKL 39. un nākamo pantu vai EKL 49. un nākamo pantu piemērošanas jomā”⁵⁹.

54. Saskaņā ar LESD 49. pantu tiesības veikt uzņēmējdarbību paredz “faktisku saimnieciskās darbības veikšanu ar pastāvīgu uzņēmuma starpniecību uz nenoteiktu laiku”⁶⁰, un atsaucē uz šo laiku nošķir pakalpojumu sniegšanas brīvību saskaņā ar LESD 56. pantu un brīvību veikt uzņēmējdarbību saskaņā ar LESD 49. pantu⁶¹.

55. *D. Biffi* ir nodzīvojis Vācijā 15 gadus, un nekas lietas materiālos neliecina, ka viņš sniedz savus pakalpojumus Vācijā kā sporta treneris pagaidu kārtā vai ka pastāv pārrobežu elements, piemēram, viņam sniedzot pakalpojumus no Itālijas. Viņš ir “stabili un ilgstoši iesaistīts” Vācijas ekonomiskajā dzīvē⁶².

56. Tādējādi jebkāda diskriminācija, no kuras viņš būtu varējis ciest LESD 18. panta pārkāpšanas dēļ, ietilpst Līgumu piemērošanas jomā saskaņā ar LESD 49. pantu. LESD 18. pantā noteiktajam diskriminācijas pilsonības dēļ aizlieguma principam ar LESD 49. pantu ir sniegta īpaša izpausme attiecībā uz brīvību veikt uzņēmējdarbību. Tādējādi Tiesai ir jālemj attiecībā uz LESD 49. pantu⁶³, to aplūkojot kopsakarā ar LESD 165. pantu, jo LESD 18. pants ir piemērojams patstāvīgi tikai tādās Savienības tiesībās reglamentētās situācijās, attiecībā uz kurām LESD nav paredzēti īpaši noteikumi par diskriminācijas aizliegumu⁶⁴. To iemeslu dēļ, kurus es izskaidrošu turpmāk 97.–110. punktā, pamatlietā netiek aplūkots gadījums, saistībā ar kuru būtu jāapsver iespēja spert būtisku konstitucionālo soli ar mērķi paplašināt savu judikatūru, kas attiecās uz LESD 21. pantu un Eiropas pilsonības elementiem, to attiecinot uz privātpersonu strīdu horizontālo kontekstu⁶⁵, tādējādi liekot nevalstiskiem subjektiem tos ievērot.

54 Turpat.

55 Spriedums, 2000. gada 11. aprīlis, *Deliège* (C-51/96 un C-191/97, EU:C:2000:199, 54. punkts un tajā minētā judikatūra).

56 Spriedums, 2000. gada 13. aprīlis, *Lehtonen* un *Castors Braine* (C-176/96, EU:C:2000:201, 42. punkts un tajā minētā judikatūra).

57 Spriedums, 2000. gada 11. aprīlis (C-51/96 un C-191/97, EU:C:2000:199, 51. punkts).

58 Turpat.

59 Spriedums, 2006. gada 18. jūlijs, *Meca-Medina* un *Majcen* (C-519/04 P, EU:C:2006:492, 23. punkts un tajā minētā judikatūra). Ir izteikts viedoklis, ka tikai šaurš sporta aktivitāšu diapazons neietilps Savienības tiesību piemērošanas jomā sakarā ar saimnieciskās saiknes trūkumu, piemēram, spēles noteikumu gadījumā, ņemot vērā, ka sporta organizācijām un to federācijām ir vislielākā kompetence tehnisko noteikumu izstrādē. Skat. Exner, J., “European Union Law and Sporting Nationality: Promising Alliance or Dangerous Liaison?”, <https://www.olympic.cz/upload/files/European-Union-Law-and-Sporting-Nationality-Promising-Alliance-or-Dangerous-Liaison.pdf>, 13. un 14. lpp.

60 Skat. klasisko spriedumu, 1991. gada 25. jūlijs, *Factortame* u.c. (C-221/89, EU:C:1991:320, 20. punkts).

61 Spriedums, 1995. gada 30. novembris, *Gebhard* (C-55/94, EU:C:1995:411, 26. punkts).

62 Spriedums, 1997. gada 17. jūnijs, *Sodemare* u.c. (C-70/95, EU:C:1997:301, 24. punkts).

63 Spriedums, 2014. gada 4. septembris, *Schiebel Aircraft* (C-474/12, EU:C:2014:2139, 19.–22. punkts un tajos minētā judikatūra).

64 Piemēram, spriedums, 2017. gada 26. oktobris, I (C-195/16, EU:C:2017:815, 70. punkts un tajā minētā judikatūra).

65 Kā norādījusi ģenerāladvokāte J. Kokote [*J. Kokott*] lietā Komisija/Austrija (C-75/11, EU:C:2012:536, 31. punkts), Tiesa parasti atzīst, ka tai nav jālemj par LESD 21. panta interpretāciju, ja tiek izskatītas pamatbrīvības. Ģenerāladvokāte atsauca uz 2003. gada 6. februāra spriedumu *Stylianakis* (C-92/01, EU:C:2003:72, 18. un nākamie punkti), 2007. gada 11. septembra spriedumu Komisija/Vācija (C-318/05, EU:C:2007:495, 35. un nākamie punkti), 2010. gada 20. maija spriedumu *Zanotti* (C-56/09, EU:C:2010:288, 24. un nākamie punkti) un 2010. gada 16. decembra spriedumu *Josemans* (C-137/09, EU:C:2010:774, 53. punkts). Skat. arī, piemēram, spriedumus, 2007. gada 11. janvāris, *ITC Innovative Technology Centre* (C-208/05, EU:C:2007:16, 65. punkts), un 2007. gada 11. septembris, *Hendrix* (C-287/05, EU:C:2007:494).

57. Atbilstoši pastāvīgajai Tiesas judikatūrai, “apstākļi, ka valsts tiesa lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu formāli ir izteikusi, atsaucoties uz noteiktām Savienības tiesību normām, neliedz Tiesai sniegt šai tiesai visus interpretācijas elementus, kas tai var būt noderīgi, izspriežot izskatāmo lietu, neatkarīgi no tā, vai šī tiesa savu jautājumu formulējumā uz tiem ir atsaukusies. Šajā ziņā Tiesai no visas valsts tiesas iesniegtās informācijas, tostarp no lēmuma par prejudiciāla jautājuma uzdošanu pamatojuma, ir tiesības izdalīt tos Savienības tiesību elementus, kuriem ir nepieciešama interpretācija, ņemot vērā strīda priekšmetu”⁶⁶.

58. Līdz ar to trīs prejudiciālie jautājumi ir jāpārformulē vienā šādā jautājumā:

“Vai LESD 18., 21., 49. un 165. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalsts apvienība pret sportistiem amatieriem, kuriem nav dalībvalsts, kurā viņi dzīvo, pilsonības, liegdama viņiem iespēju piedalīties valsts čempionātos vai dodama iespēju piedalīties valsts čempionātos, taču ļaudama viņiem piedalīties tikai “ārpus vērtējuma” vai “bez vērtējuma”, neļaujot viņiem piedalīties finālskrējienu un finālciņās un izslēdzot viņus no nacionālo titulu vai vietu piešķiršanas, isteno aizliegtu diskrimināciju?”

IV. Atbilde uz prejudiciālo jautājumu

A. Vai LESD 49. pants ir saistošs DLV?

59. Atbilstoši pastāvīgajai Tiesas judikatūrai 45., 49. un 56. pants ir piemērojami ne tikai publisko iestāžu darbībai, bet attiecas arī uz citāda veida normām, kuru mērķis ir kolektīvi regulēt algotu darbu, pašnodarbināto personu darbu un pakalpojumu sniegšanu⁶⁷. Tiesa cenšas novērst nevienlīdzību šajos pantos noteikto aizliegumu piemērošanā, jo darba nosacījumus dažādās dalībvalstīs reglamentē vai nu likumi vai citi normatīvie akti, vai arī koplīgumi un citi akti, ko noslēgušas vai pieņēmušas privātpersonas⁶⁸. Personu brīvas pārvietošanās un brīvas pakalpojumu sniegšanas starp dalībvalstīm šķēršļu atcelšana tiktu apdraudēta, ja valstiskās izcelsmes barjeru likvidēšana varētu tikt neitralizēta ar šķēršļiem, kas izriet no tādu organizāciju vai subjektu juridiskās autonomijas izmantošanas, kas nav publisko tiesību subjekti⁶⁹.

60. Tiesa vairakkārt ir nospriedusi, ka Līguma noteikumi par brīvu pārvietošanos attiecas uz sporta apvienību pieņemtiem noteikumiem⁷⁰, turklāt viens no ģenerāladvokātiem pauda viedokli, ka “sporta federāciju noteikumi principā ietilpst Kopienas tiesību piemērošanas jomā, ja tie attiecas uz saimnieciskajām attiecībām”⁷¹.

66 Spriedums, 2018. gada 27. jūnijs, *Turbogás* (C-90/17, EU:C:2018:498, 25. punkts un tajā minētā judikatūra).

67 Spriedums, 2007. gada 11. decembris, *International Transport Workers' Federation un Finnish Seamen's Union* (C-438/05, EU:C:2007:772, 33. punkts un tajā minētā judikatūra). Skat. arī spriedumu, 2007. gada 18. decembris, *Laval un Partneri* (C-341/05, EU:C:2007:809).

68 Spriedums, 2007. gada 11. decembris, *International Transport Workers' Federation un Finnish Seamen's Union* (C-438/05, EU:C:2007:772, 34. punkts).

69 Spriedums, 2000. gada 13. aprīlis, *Lehtonen un Castors Braine* (C-176/96, EU:C:2000:201, 35. punkts).

70 Piemēram, spriedumi, 1974. gada 12. decembris, *Walrave un Koch* (36/74, EU:C:1974:140); 1995. gada 15. decembris, *Bosman* (C-415/93, EU:C:1995:463); 2000. gada 13. aprīlis, *Lehtonen un Castors Braine* (C-176/96, EU:C:2000:201, 36. punkts), un 2010. gada 16. marts, *Olympique Lyonnais* (C-325/08, EU:C:2010:143).

71 Ģenerāladvokāta Z. Albēra [S. Alber] secinājumi lietā *Lehtonen un Castors Braine* (C-176/96, EU:C:1999:321, 33. punkts).

61. Es atzīstu, ka visās lietās, kas tika izskatītas pirms pamatlietas, tika uzskatīts, ka sporta apvienību noteikumi ietilpst Savienības tiesību piemērošanas jomā situācijā, kurā attiecīgie noteikumi ierobežoja tādu sportā iesaistīto cilvēku aktivitātes, kas bija profesionāli tādā ziņā, ka viņi saskaņā ar darba līgumu saņēma tiešu atalgojumu par dalību attiecīgās sporta aktivitātēs un šo atalgojumu tieši apdraudēja strīda pamatā esošie sporta apvienības noteikumi⁷².

62. Tomēr tas nevar neatšķirties no jaunajiem *DLV* noteikumiem, kuriem – kā to var raksturot – ir netieša ietekme uz *D. Biffi* saimnieciskajām darbībām, samazinot viņa pakalpojumu sniegšanas pievilcību salīdzinājumā ar Vācijas sportistiem, kuri veic līdzīgu uzņēmējdarbību, bet kuriem ir pilnas tiesības piedalīties valsts čempionātos, iegūt kādu titulu un norādīt šo faktu un savus sasniegumus izcīnīto vietu ziņā katrā pasākumā savā timeklvietnē (skat. šo secinājumu 70. punktu). Patiešām, Tiesa lietā *Deliège* nosprieda, ka pakalpojumi paliek pakalpojumi pat tad, ja par tiem nemaksā tie, kuriem šie pakalpojumi tiek sniegti⁷³. Tas norāda uz saimnieciskās darbības netiešās ietekmes apjomu.

63. Tādējādi apstrīdētais noteikums attiecas uz “saimnieciskajām attiecībām”. Lietā *International Transport Workers’ Federation un Finnish Seamen’s Union* Tiesa nosprieda, ka LESD 49. pants attiecas uz arodbiedrību kolektīvo rīcību, lai piespiestu uzņēmumu slēgt darba koplīgumu ar arodbiedrību⁷⁴, jo kolektīvā rīcība ir “cieši saistīta” ar pieprasīto koplīgumu, līdz ar to rīcība ietilpst LESD 49. panta piemērošanas jomā⁷⁵.

64. Saikne starp jauno *DLV* noteikumu, kas aizliedz *D. Biffi* piedalīties valsts čempionātos vienlīdzīgos apstākļos ar Vācijas pilsoņiem, pietiekami cieši to saista ar kaitējumu, kas nodarīts *D. Biffi* uzņēmējdarbībai, lai šis noteikums ietilptu LESD 49. panta piemērošanas jomā. Tāpat, kā Tiesa nosprieda, diskriminācijas pilsonības dēļ aizliegums ir jāvērs pret privātā sektora darba devējiem attiecībā gan uz [algotiem] darbiniekiem, gan uz pašnodarbinātiem darba ņēmējiem saskaņā ar LESD 49. pantu⁷⁶, un arī tādām organizācijām kā *DLV* ir jābūt atbildīgām saskaņā ar LESD 49. pantu par darbībām, kas varētu negatīvi ietekmēt brīvību veikt uzņēmējdarbību un izraisīt diskrimināciju pilsonības dēļ, kura traucē šai brīvībai⁷⁷. Pretējā gadījumā tiek nodarīts kaitējums iekšējam tirgum.

65. Visbeidzot, Tiesa nesen lietā *Egenberger*⁷⁸ ir nospriedusi, ka Hartas 21. panta 1. punktā nostiprinātajam jebkādas diskriminācijas reliģijas vai pārliecības dēļ aizliegumam kā Savienības tiesību vispārējam principam ir imperatīvs raksturs, kurš pats par sevi ir pietiekams, lai privātpersonām rastos tiesības, uz ko tās var atsaukties starp tām esošajos strīdos jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības, tostarp tad, ja diskriminācija izriet no līgumiem, kas noslēgti starp privātpersonām⁷⁹.

66. Hartas 21. panta 2. punktā ir aizliegta diskriminācija pilsonības dēļ, “ievērojot Līgumu piemērošanas jomu”, kas nozīmē jomu, uz kuru attiecas Savienības tiesības. Ņemot vērā spriedumu lietā *Egenberger* un manus 56. punktā izklāstītos apsvērumus par to, ka izskatāmais strīds ietilpst diskriminācijas pilsonības dēļ aizlieguma piemērošanas jomā brīvības veikt uzņēmējdarbību kontekstā

72 Nodarbinātie futbolisti bija strīda priekšmets 2005. gada 12. aprīļa spriedumā *Simutenkov* (C-265/03, EU:C:2005:213), 1995. gada 15. decembra spriedumā *Bosman* (C-415/93, EU:C:1995:463), 2010. gada 16. marta spriedumā *Olympique Lyonnais* (C-325/08, EU:C:2010:143) un 2008. gada 25. jūlija rīkojumā *Real Sociedad de Fútbol un Kahveci* (C-152/08, EU:C:2008:450), nodarbinātie basketbolisti bija strīda priekšmets 2000. gada 13. aprīļa spriedumā *Lehtonen un Castors Braine* (C-176/96, EU:C:2000:201), nodarbinātie ritenbraukšanas treneri – 1974. gada 12. decembra spriedumā *Walrave un Koch* (36/74, EU:C:1974:140) un nodarbinātie handbolisti – 2003. gada 8. maija spriedumā *Deutscher Handballbund* (C-438/00, EU:C:2003:255).

73 Spriedums, 2000. gada 11. aprīlis, *Deliège* (C-51/96 un C-191/97, EU:C:2000:199, 56. punkts).

74 Spriedums, 2007. gada 11. decembris (C-438/05, EU:C:2007:772, 33.–35. punkts un tajos minētā judikatūra).

75 Turpat, 36. un 37. punkts. Skat. arī spriedumu, 2007. gada 18. decembris, *Laval un Partneri* (C-341/05, EU:C:2007:809).

76 Spriedums, 2014. gada 4. septembris, *Schiebel Aircraft* (C-474/12, EU:C:2014:2139, 26. punkts un tajā minētā judikatūra).

77 Turpat 23. punkts.

78 Spriedums, 2018. gada 17. aprīlis (C-414/16, EU:C:2018:257).

79 Turpat, 76. un 77. punkts.

atbilstoši LESD 18. un 49. pantam, *TopFit* un *D. Biffi* saskaņā ar Savienības tiesībām ir pilnībā tiesīgi vērst Hartas 21. panta 2. punktā nostiprināto aizliegumu pret tādu organizāciju kā *DLV*, jo “Savienības tiesību sistēmā šādi garantētās pamattiesības ir jāpiemēro visās situācijās, kuras regulē ar Savienības tiesībām”⁸⁰.

B. Vai ir bijis ierobežojums?

67. Tiesas judikatūra parasti ir strikta, ja runa ir par tiešu diskrimināciju pilsonības dēļ. Ir nospriests, ka tiesiskais regulējums, kas paredz komercatļaujas militāro ieroču un militārās munīcijas tirdzniecībai un starpniecībai to pirkšanā un pārdošanā piešķiršanu ar nosacījumu, ka institūciju, kam ir likumiskās pārstāvības tiesības, locekļiem vai daļu īpašniekiem, kam ir tiesības to pārstāvēt, ir jābūt Austrijas pilsoņiem, ir atzīstams par aizliegtu atšķirīgu attieksmi⁸¹. Itālijas pilsonības prasība piekļuvei sociālajiem mājokļiem un samazinātajai hipotekāro kredītu likmei, pat attiecībā uz Savienības pilsoņiem, kuri dzīvo Itālijā, nozīmēja, ka dalībvalsts nav izpildījusi savas saistības saskaņā ar LESD 49. un 56. pantu⁸², ņemot vērā, ka tiesības veikt uzņēmējdarbību un pakalpojumu sniegšanas brīvība ir saistītas “ne tikai ar īpašiem noteikumiem par profesionālās darbības veikšanu, bet arī ar noteikumiem, kas attiecas uz dažādām vispārējām iespējām, kas palīdz veikt šīs darbības”⁸³. Papildus tam – prasība par pilsonību saskaņā ar Ungārijas un Latvijas tiesībām attiecībā uz notāru profesionālajām darbībām nesen tika atzīta par neatbilstošu LESD 49. pantam⁸⁴.

68. Saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru “visu Līguma normu par personu brīvu pārvietošanos mērķis ir atvieglot Savienības pilsoņu visa veida nodarbinātību visā Savienības teritorijā un tās aizliedz pasākumus, kas varētu radīt šiem pilsoņiem neizdevīgāku situāciju, ja viņi vēlas veikt kādu darbību citas dalībvalsts teritorijā, kas nav viņu izcelsmes valsts. Šādā kontekstā dalībvalstu pilsoņiem it īpaši ir ar Līgumu tieši piešķirtas tiesības atstāt savu izcelsmes valsti, lai dotos uz citas dalībvalsts teritoriju un tur uzturētos nolūkā veikt kādu darbību”⁸⁵.

69. Tādējādi ar LESD 49. pantu ir nesaderīgs jebkāds valsts pasākums, kas var traucēt vai padarīt mazāk pievilcīgu šajā pantā noteikto pamatbrīvību izmantošanu Savienības pilsoņiem⁸⁶.

70. *D. Biffi* ir neizdevīgākā situācijā salīdzinājumā ar Vācijas pilsoņiem, kas sniedz vieglatlētikas trenera pakalpojumus šajā dalībvalstī, jo viņš vairs nevar atsaukties uz saviem sasniegumiem valsts sporta čempionātos ar mērķi padarīt savu uzņēmējdarbību pievilcīgāku. Patērētāja uzmanība visticamāk būs vērsta uz vieglatlētikas treneri, kurš reklamē savu turpinātu izcilību, uzrādot savus rezultātus valsts čempionātos vieglatlētikā.

71. Turklāt, ja Savienības tiesības atļautu dalībvalstu sporta federācijām grozīt noteikumus, kas ļauj rezidentiem ārvalstniekiem piedalīties valsts čempionātos, *pēc tam*, kad tāds uzņēmējs kā *D. Biffi* sāka veikt uzņēmējdarbību tur, tas varētu atturēt Savienības pilsoņus no izbraukšanas no savas izcelsmes dalībvalsts (kas var novest pie tiesību piedalīties valsts čempionātā šajā [izcelsmes] valstī zaudēšanas, kā tas notika *D. Biffi* gadījumā), kā arī no uzņēmējdarbības uzsākšanas, kura ietvertu dalības attiecīgajā sportā komercializāciju. Ar Savienības tiesībām ir nesaderīgs jebkāds valsts pasākums, kas var traucēt vai padarīt mazāk pievilcīgu pamatbrīvību izmantošanu Savienības pilsoņiem⁸⁷.

80 Spriedums, 2018. gada 6. novembris, *Bauer un Willmeroth* (C-569/16, EU:C:2018:871, 52. punkts).

81 Spriedums, 2014. gada 4. septembris, *Schiebel Aircraft* (C-474/12, EU:C:2014:2139, 29. punkts).

82 Spriedums, 1988. gada 14. janvāris, Komisija/Itālija (63/86, EU:C:1988:9).

83 Turpat, 14. punkts.

84 Spriedumi, 2015. gada 10. septembris, Komisija/Latvija (C-151/14, EU:C:2015:577), un 2017. gada 1. februāris, Komisija/Ungārija (C-392/15, EU:C:2017:73).

85 Spriedums, 2017. gada 18. jūlijs, *Erzberger* (C-566/15, EU:C:2017:562, 33. punkts un tajā minētā judikatūra).

86 Turpat.

87 Turpat.

72. Es piekritu, ka Savienības pilsoņi, kas pārvietojas no vienas dalībvalsts uz otru, lai dibinātu komercsabiedrības, nevar, tāpat kā darba ņēmēji, atsaukties uz Savienības tiesībām, lai uzņemošajā dalībvalstī nodrošinātu nosacījumus, saskaņā ar kuriem viņi nodarbojas ar uzņēmējdarbību savā mītnes dalībvalstī⁸⁸. Tomēr tas nekādā gadījumā nevar attaisnot tiešu diskriminējošu pasākumu, kas, ņemot vērā tās ietekmi uz saimniecisko darbību, ietilpst Savienības tiesību piemērošanas jomā, it īpaši tad, kad rodas neizdevīga situācija salīdzinājumā ar uzņemošās valsts pilsoņiem (skat. šo secinājumu 70. punktu).

73. Tādējādi es uzskatu, ka *D. Biffi* situācija nav salīdzināma ar prasītāja situāciju Tiesas būtiskajā nolēmumā lietā *Konstantinidis*⁸⁹. *D. Biffi* ir radusies neizdevīga situācija salīdzinājumā ar to, kādu attieksmi saņemt Vācijas pilsonis tādos pašos apstākļos, jo, kā tas bija lietā par *Konstantinidis* vārda (obligāto) pareizrakstību vai kļūdainu ierakstīšanu saskaņā ar Vācijas tiesību aktiem, zaudējot tiesības atsaukties uz saviem sasniegumiem valsts čempionātos turpmākos pasākumos, zināmā mērā tika traucēta *D. Biffi* brīvība veikt uzņēmējdarbību saskaņā ar šo pantu⁹⁰. Turklāt Tiesa lietā *Konstantinidis* nosprieda, ka apstrīdētā pasākuma ietekme uz klientu piesaistīšanas iespēju bija būtisks faktors šajā vērtējumā⁹¹.

C. Vai ierobežojums var tikt attaisnots?

1. Vispārējie principi

74. Gadījumiem par tiešu diskrimināciju Savienības pilsonības dēļ kopīgā iezīme ir tāda, ka tie parasti var tikt attaisnoti tikai ar atsauci uz citām Līgumu normām. Tādējādi Tiesa, piemēram, nosprieda, ka tiesiskais regulējums, kas paredz komercatļaujas militāro ieroču un militārās municijas tirdzniecībai un starpniecībai to pirkšanā un pārdošanā piešķiršanu ar nosacījumu, ka institūciju, kam ir likumiskās pārstāvības tiesības, locekļiem vai daļu īpašniekiem, kam ir tiesības to pārstāvēt, ir jābūt Austrijas pilsoņiem, nevar būt pamatots ar LESD 346. panta 1. punkta b) apakšpunktu par to dalībvalsts būtisku drošības interešu aizsardzību, kas attiecas uz ieroču, municijas un militārā aprīkojuma ražošanu un tirdzniecību⁹². Prasības par pilsonību saistībā ar notāra profesijas veikšanu nevar būt attaisnotas uz tā pamata, ka tās ir saistītas ar valsts varas īstenošanu LESD 51. panta pirmās daļas izpratnē⁹³.

75. Tomēr galvenās grūtības pamatlietā ir apstākļi, ka tas ne vienmēr attiecas uz sporta nozari. Tiesa ir konsekventi nospriedusi, ka "Līguma noteikumi par personu brīvu pārvietošanos neaizliedz noteikumus vai praksi, kas izslēdz ārvalstu spēlētājus no noteiktām spēlēm tādu iemeslu dēļ, kuriem nav saimnieciska rakstura, kuri attiecas uz šādu spēļu īpašo raksturu un kontekstu un kuri tādējādi ir pamatoti tikai ar sporta interesēm, kā, piemēram, no spēlēm starp dažādu valstu nacionālajām izlasēm"⁹⁴. Tas attiecas tostarp uz noteikumiem, kas ir saistīti ar čempionāta "pareizu funkcionēšanu" kopumā⁹⁵.

88 Turpat.

89 Spriedums, 1993. gada 30. marts (C-168/91, EU:C:1993:115).

90 Turpat, 13. un 15. punkts.

91 Turpat, 16. punkts.

92 Spriedums, 2014. gada 4. septembris, *Schiebel Aircraft* (C-474/12, EU:C:2014:2139, 34.–38. punkts).

93 Spriedumi, 2015. gada 10. septembris, Komisija/Latvija (C-151/14, EU:C:2015:577), un 2017. gada 1. februāris, Komisija/Ungārija (C-392/15, EU:C:2017:73).

94 Spriedums, 2003. gada 8. maijs, *Deutscher Handballbund* (C-438/00, EU:C:2003:255, 53. punkts). Skat. arī spriedumus, 2000. gada 11. aprīlis, *Deliège* (C-51/96 un C-191/97, EU:C:2000:199, 43. punkts), un 2000. gada 13. aprīlis, *Lehtonen* un *Castors Braine* (C-176/96, EU:C:2000:201, 34. punkts).

95 Spriedums, 2000. gada 13. aprīlis, *Lehtonen* un *Castors Braine* (C-176/96, EU:C:2000:201, 54. punkts).

76. Attiecībā uz sportu, kas drīzāk paredz individuālas, nevis komandu sacensības, Tiesa ir nospriedusi, ka tas apstākļi vien, ka pastāv atlases noteikumi, kuru piemērošanas rezultātā, bez diskriminācijas pilsonības dēļ, tiek ierobežots turnīra dalībnieku skaits, ir raksturīgs starptautisku augsta līmeņa sporta pasākumu veikšanai un pats par sevi nevar tikt uzskatīts par pakalpojumu sniegšanas brīvības ierobežojumu⁹⁶. Tomēr pašreizējā judikatūrā nav tiešu norādījumu attiecībā uz situācijām, kad dalībvalsts noteikumi, kuri uz pilsonības pamata ierobežo ārvalstnieku dalību individuālajās sporta disciplīnās, piemēram, vieglatlētikā, būtu pieņemti tādu iemeslu dēļ, kuriem nav saimnieciska rakstura un kuri būtu saistīti ar šādu čempionātu īpašo raksturu un kontekstu un tādējādi būtu pamatoti tikai ar sporta interesēm.

2. Piemērošana attiecībā uz izskatāmajiem noteikumiem: status quo saglabāšana

77. Ņemot vērā atšķirības dažādu dalībvalstu tiesībās un praksē attiecībā uz ārvalstnieku piedalīšanos valsts čempionātos vieglatlētikā (skat. šo secinājumu 44.–47. punktu), es piekritu tam, ka principā dalībvalsts noteikums, ar kuru ir ierobežota valsts čempiona titula piešķiršana un medaļu piešķiršana par pirmo, otro un trešo vietu, saskaņā ar Savienības tiesībām ir vislabāk kvalificējams kā vienīgi sportiskās intereses noteikums, kas neietilpst ES līguma piemērošanas jomā, un tāpēc dalībvalstis, kuras jau izmanto šādu sistēmu, var šādu noteikumu saglabāt⁹⁷. LESD 6. panta e) punktā un 165. pantā noteiktie Savienības kompetences sporta jomā šaurie parametri (skat. šo secinājumu 34. punktā minētos Polijas rakstveida apsvērumus) tāpat norāda uz dalībvalsts rīcības brīvības atzīšanu⁹⁸.

78. Tomēr Tiesa ir uzsvērusi, ka, kaut arī diskriminācijas pilsonības dēļ aizliegums neattiecas uz sporta komandu sastāvu, it īpaši sporta valstsvienību sastāvu, tam ir jāatbilst samērīguma principam. “Minēto noteikumu piemērošanas ierobežojumiem ir jābūt atbilstošiem to mērķim”⁹⁹.

79. Piedāvājot grozīt savus noteikumus par piekļuvi un dalību valsts čempionātos, DLV centās sasniegt noteiktus mērķus, t.i., uzturēt sabiedrības uzticību čempionātiem, nodrošinot, ka valsts čempionam ir pietiekami cieša saikne ar Vāciju, un netraucēt, kā arī nekropļot to sportistu atlases procesu, kuri pārstāvēs Vācijas starptautiskā līmeni. Tie ir leģitīmi sabiedriskās kārtības mērķi.

80. Tomēr *D. Biffi* piemērotais aizliegums sacensties par valsts čempiona titulu un viņa dalībnieka statusa pazemināšana līdz tam, ka viņa sasniegumi netiks vērtēti, ieskaitot sekas, kas ietekmē viņa sasniegumu izcīnīto vietu ziņā uzskaiti, ņemot vērā, ka pirms tam viņam jau bija iegūtās tiesības piedalīties valsts čempionātos vienlīdzīgos apstākļos ar Vācijas pilsoņiem, kuras tika atņemtas sakarā ar pamatlietā apstrīdētajiem noteikumu grozījumiem, nav samērīgi ar izvirzītajiem mērķiem.

81. Judikatūrā ir nostiprināts, ka Savienības tiesības ir jāinterpretē saskaņā ar vispārējo principu par iegūto tiesību ievērošanu¹⁰⁰ un “atbilstošo tiesisko drošību, kas ir būtiska [...] vispārējā noteikuma daļa”¹⁰¹. Spriedumā lietā *Bozkurt*¹⁰² Tiesa norādīja, ka vispārējais princips par iegūto tiesību ievērošanu ir princips, saskaņā ar kuru Turcijas pilsonis var likumīgi atsaukties uz tiesībām, kas iegūtas saskaņā ar Asociācijas padomes 1980. gada 19. septembra Lēmuma Nr. 1/80 normu, un šīs tiesības vairs nav

96 Spriedums, 2000. gada 11. aprīlis, *Deliège* (C-51/96 un C-191/97, EU:C:2000:119, 64. punkts).

97 Skat. šo secinājumu 12. zemsvītras piezīmē minētā *Asser Institute* atzinuma VI nodaļas 3.4.1. punktu.

98 Diskusijai par procesiem, kas Lisabonas pārskatīšanas procesā noveduši pie 165. panta pievienošanas LESD, skat. Weatherill, S., *Principles and Practice in EU Sports Law*, Oxford University Press, 2017, 6. nodaļa, 125.–156. lpp. Šīs pašas grāmatas 158. lappusē autors norāda, ka nepastāv nekādas specifiskas organiskās saiknes starp LESD 165. pantu un iekšējo tirgu.

99 Piemēram, spriedums, 1995. gada 15. decembris, *Bosman* (C-415/93, EU:C:1995:463, 127. punkts un tajā minētā judikatūra).

100 Spriedums, 2011. gada 29. septembris, *Unal* (C-187/10, EU:C:2011:623, 50. punkts).

101 Ģenerālvokātes E. Šarpstones [*E. Sharpston*] secinājumi lietā *Unal* (C-187/10, EU:C:2011:510, 52. punkts).

102 Spriedums, 2010. gada 22. decembris (C-303/08, EU:C:2010:800, 41. punkts).

atkarīgas no to apstākļu turpināšanās, kuri bija šo tiesību iegūšanas pamatā, jo attiecīgajā Savienības lēmumā šāda veida nosacījums nav paredzēts. Iegūtās tiesības bija arī svarīgas, interpretējot Savienības tiesību aktus, kuru nolūks ir nodrošināt Savienības pilsoņu brīvu pārvietošanos visā Savienībā, un ierobežojumus dalībvalstu rīcības brīvībai to ierobežot¹⁰³.

82. Lai gan nav šaubu par pasliktinātiem faktiskajiem apstākļiem, kuru dēļ *D. Biffi* ir atņemtas viņa tiesības sacensties Vācijas valsts čempionātā vienlīdzīgos apstākļos ar Vācijas pilsoņiem, ir jānorāda, ka ir attīstījusies judikatūra par iegūtajām tiesībām – brīvas pārvietošanās un uzturēšanās tiesību kontekstā, daļēji ņemot vērā nepieciešamību pakāpeniski nostiprināt pozīcijas un integrēties dalībvalstī¹⁰⁴. Turklāt *D. Biffi* ir pastāvīgs Vācijas iedzīvotājs saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2004/38/EK (2004. gada 29. aprīlis) par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā¹⁰⁵ 16. panta 1. punktu; šīs tiesības ir viens no galvenajiem faktoriem, kas veicina sociālo kohēziju, un tās Direktīvā 2004/38 tika iekļautas, lai stiprinātu Savienības pilsonības izjūtu¹⁰⁶.

83. Turklāt pienākums īstenot pārejas pasākumus, lai aizsargātu to personu tiesisko paļāvību, kuras ir rīkojušās, pamatojoties uz iedibinātu tiesisko režīmu, kurš tika mainīts bez iepriekšēja brīdinājuma, Savienības tiesībās nav kaut kas nezināms¹⁰⁷. Saistībā ar pienākumiem, kas bija noteikti Komisijai ar noteiktu Savienības tiesību aktu kopumu, Tiesa nosprieda, ka, “ņemot vērā tiesiskās drošības nepieciešamību, šādā situācijā Komisijai ir pienākums skaidri un precīzi brīdināt uzņēmējus par savu nodomu atkāpties vajadzības gadījumā no tās iepriekšējās prakses šajā aspektā, jo citādi tiktu pārkāpts tiesiskās paļāvības aizsardzības princips”¹⁰⁸.

84. Tomēr *DLV* nav pieņēmusi nekādus pārejas noteikumus, lai parūpētos par tādiem Savienības pilsoņiem kā *D. Biffi*, kuri ir izmantojuši savas tiesības uz brīvu pārvietošanos un uzsākuši uzņēmējdarbību citā dalībvalstī, kas nav viņu izcelsmes valsts, saskaņā ar LESD 49. pantu un, *D. Biffi* gadījumā, zaudējuši savas tiesības piedalīties valsts čempionātos savā izcelsmes dalībvalstī.

85. Tas ir pretrunā Tiesas judikatūras par pilsonību stūrakmenim. Proti, “Savienības pilsoņa statuss ir paredzēts kā dalībvalstu pilsoņu pamatstatuss, kas ļauj vienādā situācijā esošiem dalībvalstu pilsoņiem pieprasīt, lai Līguma *ratione materiae* piemērošanas jomā uz viņiem tiktu attiecināts viens un tas pats tiesiskais regulējums – neatkarīgi no viņu pilsonības un neskarot šajā ziņā skaidri paredzētus izņēmumus”¹⁰⁹. *DLV* noteikumi, kas ir tieši diskriminējoši pilsonības dēļ, netika “skaidri paredzēti” laikā, kad *D. Biffi* izmantoja savas tiesības brīvi pārvietoties un uzturēties Vācijā saskaņā ar LESD 21. pantu, Hartas 45. pantu un, kā paskaidrots iepriekš, LESD 49. pantu.

86. Tiesa nesen ir nospriedusi, ka uzskatīt, ka Savienības pilsonim, kuram ir piešķirtas tiesības atbilstoši LESD 21. panta 1. punktam, tādēļ, ka viņš ir īstenojis savu pārvietošanās brīvību, ir jāatsakās no šo tiesību izmantošanas, “jo tas [...] ir mēģinājies sasniegt dziļāku integrāciju tās sabiedrībā”, būtu pretrunā šīs tiesību normas veicinātās progresīvās integrācijas loģikai¹¹⁰. Tāda pati loģika noteikti ir jāattiecina uz strīdiem, kas atbilst LESD 49. panta parametriem¹¹¹.

103 Skat., piemēram, 1997. gada 16. oktobra spriedumu *Garofalo* u.c. (no C-69/96 līdz C-79/96, EU:C:1997:492, 17. punkts) par Padomes Direktīvas 86/457/EEK (1986. gada 15. septembris) par speciālajām mācībām vispārējā medicīnas praksē (OV 1986, L 267, 26. lpp.) interpretāciju.

104 Spriedums, 2010. gada 22. decembris, *Bokzurt* (C-303/08, EU:C:2010:800, 40. punkts).

105 Un ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK (OV 2004, L 158, 77. lpp.).

106 Tiesas spriedums, 2010. gada 7. oktobris, *Lassal* (C-162/09, EU:C:2010:592, 32. punkts, atsaucoties uz Direktīvas 2004/38 17. apsvērumu).

107 Skat. klasisko Tiesas priekšsēdētāja rīkojumu, 1988. gada 10. jūnijs, *Sofrimport* (152/88 R, EU:C:1988:296).

108 Turpat, 22. punkts. Skat. arī spriedumu, 1990. gada 26. jūnijs, *Sofrimport* (C-152/88, EU:C:1990:259).

109 Skat. spriedumu, 2018. gada 25. jūlijs, A (Palīdzība personai ar invaliditāti) (C-679/16, EU:C:2018:601, 56. punkts un tajā minētā judikatūra).

110 Spriedums, 2017. gada 14. novembris, *Lounes* (C-165/16, EU:C:2017:862, 58. punkts).

111 Skat. diskusiju šo secinājumu 67. punktā minētajā 1988. gada 14. janvāra spriedumā Komisija/Itālija (63/86, EU:C:1988:9), kurā dziļāka integrācija bija aizsargāta ar LESD 49. pantu (un ar brīvību sniegt pakalpojumus), nodrošinot vienlīdzīgu attieksmi attiecībā uz piekļuvi banku aizdevumiem un valsts mājokļiem.

87. Ņemot vērā, ka *D. Biffi* ir cieša un stingra saikne ar Vāciju un ka no lietas materiāliem izriet, ka viņš ir saistīts ar Vācijas vieglatlētikas kopienu, nešķiet, ka uzreiz pastāvētu acīmredzams drauds “valsts čempiona” titula leģitimitātei, ja šāds tituls tiktu piešķirts tādām sportistam kā *D. Biffi*. Tas pats attiecas uz medaļu piešķiršanu, pasākumos izcīnīto vietu reģistrēšanu un dalību priekšskrējienos.

88. Tāpat arī Savienības tiesībās attiecībā uz uzņēmējdarbību veicošiem ārvalstu sportistiem noteiktā prasība atļaut viņiem turpināt dalību sacensībās uz tāda paša pamata, kā tas bija pirms dalību ierobežojošā noteikuma ieviešanas, neradītu nepārvaldāmu šķērslī Vācijas pilsoņu atlasei, lai piedalītos starptautiskajās sacensībās vecuma grupā “virs 35”. Tas tā ir tāpēc, ka tiesas sēdē tika norādīts, ka Vācijā aptuveni trīsdesmit gadus pastāvēja prakse, ka Vācijas pilsoņi un ārvalstnieki, kuri ir kāda sporta kluba biedri, piedalās sacensībās vienlīdzīgos apstākļos.

89. Turklāt apstrīdētais noteikums, šķiet, īpaši skarbi ietekmētu multikulturālos klubus un kopienas izjūtu visiem klubiem, jo tas radīs divus biedru piederības līmeņus. Tiesas sēdē *TopFit* un *D. Biffi* norādīja, ka *TopFit* apstrīdētais noteikums liks klubiem mazāk investēt sportistos, kuri ir Savienības pilsoņi, t.i., cilvēkos, kas jau ir to klubu biedri.

90. Šo iemeslu dēļ es secinu, ka fakts, ka *DLV* nav paredzējusi normu, kas uzlabotu apstrīdētā noteikuma iedarbību un saglabātu *status quo* tādiem Savienības pilsoņiem kā *D. Biffi*, kuri veic uzņēmējdarbību Vācijā un kuri ir ieguvuši tiesības piedalīties valsts vieglatlētikas čempionātos vienlīdzīgos apstākļos ar Vācijas pilsoņiem, padara apstrīdēto noteikumu par nesamērīgu ar leģitīmajiem mērķiem, kas ir šī noteikuma pamatā.

3. Piemērošana aplūkojamajam noteikumam plašākā kontekstā

91. Ja Tiesa nepiekrīstu šai analīzei, kā minēts iepriekš (77. punkts), tad valsts čempiona titula piešķiršana un medaļu piešķiršana par pirmo, otro un trešo vietu saskaņā ar Savienības tiesībām principā vislabāk būtu kvalificējama kā vienīgi sportiskās intereses noteikums, kas neietilpst ES līguma jomā, un tāpēc dalībvalstis, kuras izmanto šādu sistēmu, to parasti var saglabāt. Vērtējuma, kas attiecas uz *status quo* saglabāšanu tādiem uzņēmējdarbību veicošiem sportistiem kā *D. Biffi*, noraidīšana pirmšķietami varētu likt sniegt noraidošu atbildi uz jautājumu, kā tas ir pārformulēts šo secinājumu 58. punktā.

92. Tomēr uzdotie jautājumi attiecas arī uz sportistu ārvalstnieku visaptverošu izslēgšanu no valsts čempionātiem, kā tas notiek *D. Biffi* gadījumā, kad nedz sporta pasākuma organizatori, nedz federācijas priekšsēdētājs nepiešķir viņam tiesības piedalīties ārpus vērtējuma. Iesniedzējtiesai ir jānovērtē, vai tas ir samērīgi, ņemot vērā visus attiecīgos apstākļus, tostarp sporta nozīmi sociālās integrācijas veicināšanā, kā tā ir atspoguļota LESD 165. panta tekstā.

93. Ir jāatzīmē, ka visaptveroša izslēgšana varētu šķīst attaisnojama tikai neparastu apstākļu gadījumā. Piemēram, cilvēku, kuri varētu piedalīties bez vērtējuma, skaita ierobežošana ir viss, kas lielākajā daļā gadījumu būtu nepieciešams, lai izvairītos no traucējumiem, atlasot Vācijas pilsoņus, kuri pārstāvēs dalībvalsti starptautiskajos čempionātos vieglatlētikā¹¹². Tāpat ir svarīgi, lai valsts tiesa pārlicinātos, ka patiešām pastāv saikne starp valsts čempionu atlasī un to valstsvienību atlasī, kuras piedalīsies starptautiskajos sporta pasākumos. Es neredzu arī iemeslu neregistrēt ārvalstnieka sasniegumus priekšskrējienos, kas ir būtiski *DLV* leģitīmo mērķu sasniegšanai.

112 Siekemann, R., “The Specificity of Sport: Sorting Exceptions in EU Law”, https://www.pravst.unist.hr/dokumenti/zbornik/2012106/zb201204_697.pdf, 721. lpp.

94. Visbeidzot ir jāatzīmē, ka *DLV* argumentācija par to, kāpēc nebija iespējams izstrādāt atšķirīgu noteikumu kopumu dažāda vecuma sportistu kategorijām, nav pārlicinoša. Tajā netiek ņemts vērā fakts, ka spiediens un sabiedrības gaidas attiecībā uz valsts čempionātiem, kas tiek rīkoti pirms piedalīšanās galvenajos starptautiskajos sporta pasākumos, piemēram, Olimpiskajās spēlēs, kvantitatīvi atšķiras no situācijas vecuma kategorijās, kam nav tiešas saiknes ar šādu piedalīšanos.

95. Te es domāju par ļoti maziem un ļoti veciem sportistiem. Vai tad nepieciešamība nodrošināt sociālo integrāciju bērnam no ģimenes, kas nesen ir pārcēlusies uz Vāciju no citas dalībvalsts, nav svarīgāka par attālu perspektīvu, ka šis bērns atņems vietu valsts čempionātos Vācijas bērnam, kurš, iespējams, kādreiz pārstāvētu Vāciju tādā pasākumā kā Olimpiskās spēles vai Eiropas čempionāts, it īpaši ņemot vērā ilgo periodu, kāds ir jauniešu rīcībā, lai izlemtu jautājumu par otrās pilsonības iegūšanu? Tādēļ ir svarīgi, lai valsts iesniedzējtiesa rūpīgi novērtētu, vai apstrīdētā noteikuma visaptverošas normas raksturs, kas attiecas uz visām vecuma kategorijām, ir piemērots *DLV* izvirzīto leģitīmo mērķu sasniegšanai un nepārsniedz to, kas ir nepieciešams, lai tos sasniegtu.

96. Tātad, ja Tiesa nepiekrītu manai galvenajai nostājai par *status quo* saglabāšanu tādiem uzņēmējdarbību veicošiem sportistiem kā *D. Biffi*, iesniedzējtiesai būtu rūpīgi jāizvērtē visi šie aspekti.

V. Pilsonība, LESD 21. pants un brīvā laika aktivitātes

97. Ja Tiesa nepiekrītu iepriekš minētajai analīzei par LESD 49. panta piemērojamību pamatlietā un konstatētu, ka strīds ir jāatrisina, atsaucoties uz *D. Biffi* tiesībām uz brīvā laika aktivitātēm saskaņā ar LESD 21. pantu, es ieteiktu Tiesai sasniegt tādu pašu rezultātu, kā piedāvāts iepriekš. Ierobežojumiem attiecībā uz pārvietošanās brīvību, kas ietilpst LESD 21. panta piemērošanas jomā, ir jābūt attaisnotiem ar atsauci uz primārajiem vispārējo interešu apsvērumiem¹¹³ un jāatbilst samērīguma principam¹¹⁴.

98. Kaut arī es piekrītu tam, ka *DLV* izvirzītie mērķi atbilst primārajam vispārējo interešu apsvērumam (skat. šo secinājumu 79. punktu), kas varētu prevalēt pār jebkādam tiesībām uz vienlīdzīgu piekļuvi un dalību brīvā laika aktivitātēs saskaņā ar LESD 21. pantu, es nepiekrītu tam, ka pamatlietas apstākļos apstrīdētais noteikums katrā ziņā ir gan piemērots šo mērķu sasniegšanai, gan nepārsniedz to, kas ir nepieciešams, lai tos sasniegtu (šo secinājumu 77.–96. punkts).

99. Tomēr es nevaru ieteikt nostāju, kuru dedzīgi aizstāvēja Komisija (skat. šo secinājumu 38. un 39. punktu) un saskaņā ar kuru LESD 21. panta *ratione materiae* joma attiecas uz piekļuvi un dalību brīvā laika aktivitātēs, vismaz tad, kad uz to atsaucas pret tādu privātā sektora subjektu kā *DLV*. Es to daru zemāk izklāstīto iemeslu dēļ.

100. Ja Tiesa spertu šo soli, tā būtu pirmā reize šajā gadsimtā, kad kāda Līguma norma tiek izvēlēta, lai to pievienotu nelielajam to normu skaitam, kurām ir atzīta horizontālā tiešā iedarbība strīdos starp privātā sektora subjektiem¹¹⁵. Situācija pamatlietā atšķiras no tās, kuru izskatīja Tiesa lietā *Egenberger*, kurā Tiesa lēma par Hartas horizontālo iedarbību uz apstākļiem, kuri jau ietilpa Savienības tiesību piemērošanas jomā, atsaucoties uz direktīvas nozīmīgumu strīda atrisināšanai¹¹⁶.

¹¹³ Piemēram, spriedums, 2018. gada 25. jūlijs, A (Palīdzība personai ar invaliditāti) (C-679/16, EU:C:2018:601, 68. punkts).

¹¹⁴ Piemēram, spriedums, 2018. gada 13. novembris, *Raugevicius* (C-247/17, EU:C:2018:898, 31. punkts un tajā minētā judikatūra).

¹¹⁵ Šajā ziņā Komisija atsauca uz 2000. gada 3. oktobra spriedumu *Ferlini* (C-411/98, EU:C:2000:530). Tomēr minētā lieta attiecās uz ES regulas interpretāciju saskaņā ar diskriminācijas pilsonības dēļ aizliegumu, nevis saskaņā ar LESD 21. pantu.

¹¹⁶ Spriedums, 2018. gada 17. aprīlis (C-414/16, EU:C:2018:257).

101. Savienības tiesību materiālās piemērošanas jomas paplašināšana, kādai Līguma normai piešķirot horizontālu tiešo iedarbību, ir kvantitatīvi cits jautājums. Strīdi LESD 21. panta ietvaros tipiski skar attiecības starp pilsoni un valsti¹¹⁷, un, cik es saprotu, pamatlieta ir pirmais gadījums, kad Tiesa tiek aicināta privātā sektora subjektam uzlikt saistības, kas raksturīgas LESD 21. pantam.

102. Turklāt daudzi strīdi, kas tika atrisināti, atsaucoties galvenokārt uz LESD 21. pantu, bija saistīti ar pušu starpā pastāvošām lielām domstarpībām par pamattiesību ievērošanu, izņemot Hartas 45. pantu, un diskusijām par Eiropas Cilvēktiesību tiesas attiecīgo judikatūru¹¹⁸. Tas notiek sakarā ar Hartas 52. panta 3. punktā paredzēto pienākumu, saskaņā ar kuru Hartā ietvertajām tiesībām, kuras “atbilst Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijā garantētajām tiesībām”, ir jābūt ar tādu pašu nozīmi [kā minētajā Konvencijā noteiktajām tiesībām]. Tomēr pamatlietā Tiesai nebija norādīts uz kādu Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru, kurā par strīda priekšmetu būtu ierobežojums, kas liedz ārvalstniekiem piedalīties valsts sporta čempionātos¹¹⁹.

103. Turklāt LESD 21. pants nav piemērots horizontālai piemērošanai tiesiskās drošības apsvērumu dēļ. Tipiski LESD 21. pants tiek izmantots situācijās, ko raksturo plašs un neparedzams apstākļu klāsts, kad pieteicēji vērsas pēc Savienības tiesību aizsardzības un nevar uzrādīt saikni starp strīda priekšmetu un saimniecisko darbību¹²⁰ vai kad viņi citu iemeslu dēļ varētu neietilpt ES tiesību aktu par pārvietošanās brīvību piemērošanas jomā¹²¹.

104. Konkrētāk, kā nesen ir atzīmējis kāds ģenerālvokāts, “Tiesa [LESD 21. pantu] ir interpretējusi ļoti dinamiski situācijās, kurās – tā iemesla dēļ, ka Savienības pilsonis atgriežas savā izcelsmes dalībvalstī – Direktīva 2004/38 pārstāj būt viņam piemērojama”¹²². Šajā sakarā ir jāmin arī finanšu palīdzība izglītības iegūšanai¹²³.

105. Tādēļ LESD 21. pantā aizsargāto tiesību tvēruma nenoteiktība padara tās par nepiemērotām tiešai horizontālai piemērošanai strīdos starp privātpersonām¹²⁴. Tomēr tas neliedz izmantot vispārējos tiesību principus attiecībā uz pilsonību, attīstot judikatūru attiecībā uz LESD 45., 49. un 56. pantu strīdos, kas ietilpst šo normu piemērošanas jomā, ja ir atbilstoša iespēja, kā tas ir pamatlietas gadījumā¹²⁵.

117 Es atzīmēju, ka Hartas 45. pants par brīvas pārvietošanās un uzturēšanās tiesībām ir ietverts V sadaļā “Pilsoņu tiesības”. Tomēr visi pārējie panti šajā sadaļā skar attiecības starp pilsoni un valsti. Skat. 39. pantu (tiesības balsot un tiesības kandidēt Eiropas Parlamenta vēlēšanās), 40. pantu (tiesības balsot un tiesības kandidēt pašvaldību vēlēšanās), 41. pantu (tiesības uz labu pārvaldību), 42. pantu (tiesības piekļūt dokumentiem), 43. pantu (par Eiropas ombudu) un 44. pantu (tiesības iesniegt lūgumrakstu Eiropas Parlamentam).

118 Skat., piemēram, nesen pieņemto spriedumu, 2018. gada 5. jūnijs, *Coman* u.c. (C-673/16, EU:C:2018:385).

119 Par antidopinga noteikumu saderību ar Konvencijas 8. pantu un Protokola Nr. 4 2. pantu skat. Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumu, 2018. gada 18. janvāris, *FNASS* u.c. pret Franciju, CE:ECHR:2018:0118JUD004815111. Par sportu un Konvenciju vispārīgāk skat. Miège, C., *Sport et droit européen*, L'Harmattan, 2017, 279. lpp.

120 Dashwood, A. (un citi), *Wyatt and Dashwood's European Union Law*, Hart Publishing, 2011, 461. un 462. lpp. 462. lappusē autori pareizi norāda, ka “ekonomiski aktīviem imigrantiem [...] vienmēr ir tiesības uz vienlīdzīgu attieksmi attiecībā uz lielāko daļu priekšrocību”.

121 Piemēram, spriedums, 2018. gada 5. jūnijs, *Coman* u.c. (C-673/16, EU:C:2018:385), salīdzinot ar spriedumu, 2017. gada 26. oktobris, I (C-195/16, EU:C:2017:815).

122 Ģenerālvokāta Ī. Bota [Y. Bot] secinājumi lietā *Lounes* (C-165/16, EU:C:2017:407, 69. punkts), lieta *Coman* u.c., turpat.

123 Nozīmīgas Tiesas judikatūras par finanšu atbalstu studentiem un Savienības pilsonību jaunākam piemēram skat. spriedumu, 2018. gada 25. jūlijs, A (Palīdzība personai ar invaliditāti) (C-679/16, EU:C:2018:601).

124 Jaunāku viedokli par Hartas horizontālo piemērošanu skat., piemēram, manos secinājumos lietā *Egenberger* (C-414/16, EU:C:2017:851), ģenerālvokāta M. Bobeka [M. Bobek] secinājumos lietā *Cresco Investigation* (C-193/17, EU:C:2018:614) un ģenerālvokāta Ī. Bota [Y. Bot] secinājumos lietā *Bauer* (C-569/16, EU:C:2018:337).

125 Skat., piemēram, šo secinājumu 85. un 86. punktu.

106. Turklāt konstatējums par to, ka sports, kas ir domāts tikai amatieriem, ietilpst LESD 21. panta piemērošanas jomā, būtu tiešā pretrunā pamatprincipam, ka sports ietilpst Savienības tiesību piemērošanas jomā tikai tiktāl, ciktāl tas ir “saimnieciskā darbība”; tas ir princips, balstoties uz kuru privātā sektora subjekti sporta nozarē visā Eiropā organizēs savas aktivitātes un kurš tika atkārtots Tiesas judikatūrā *pēc* Lisabonas līguma stāšanās spēkā un pēc tam, kad Savienība būs ieguvusi ierobežotu kompetenci attiecībā uz sportu kā brīvā laika aktivitāti saskaņā ar LESD 165. pantu¹²⁶.

107. Tajā pašā laikā jebkāda prasība, saskaņā ar kuru sportam, lai tas ietilpstu Savienības tiesību materiālās piemērošanas jomā, būtu jāveido “saimnieciskā darbība”, ir pakārtota konstatējumam par to, ka nepastāv nekādi primārie vai sekundārie Savienības pasākumi, kuriem būtu nozīme konkrētā strīda atrisināšanā. Kā esmu paskaidrojis savos secinājumos lietā *Egenberger*, man ir zināmas ierunas attiecībā uz to, vai “saimnieciskā darbības” neesamība var samazināt to Savienības tiesībās paredzēto pasākumu *ratione temporis*, *ratione personae* vai *ratione materiae* tvērumu, kuri veikti Savienības kompetences ietvaros, kā tas paredzēts Līgumos¹²⁷.

108. Taču tas tā nav attiecībā uz LESD 165. pantu. Patiešām, neviens no dokumentiem, kas ir bijuši LESD 165. panta izstrādes pamatā, neliecina par to, ka Savienības tiesības būtu attīstījušās tiktāl, ka LESD 18. un 21. pantā paredzēto aizsardzību pret diskrimināciju būtu iespējams attiecināt uz brīvā laika sportu. 1999. gadā spēkā stājušamies Amsterdams līgumam pievienotajā Deklarācijā par sportu vienkārši tika atzīta sporta sociālā nozīme un Eiropas Savienība tika aicināta uzklaut sporta apvienības, īpašu uzmanību pievēršot amatieru sporta īpašībām. Eiropadomes 2000. gada decembra Nicas sanāksmes secinājumiem “Amatieru sports un sports visiem”¹²⁸, tāpat ka Amsterdams deklarācijai, trūka saistoša juridiskā spēka¹²⁹. Turklāt pirms LESD 165. panta pieņemšanas izstrādātajā Komisijas Baltajā grāmatā¹³⁰ ierobežoti un piesardzīgi ir veiktas atsauces uz vadības struktūru lomu sportā, aizstāvot Savienības papildu lomu¹³¹. Baltās grāmatas 39. punktā Komisija vienīgi “aicina dalībvalstis un sporta organizācijas risināt problēmas, kas ir saistītas ar diskrimināciju valsts piederības dēļ visos sporta veidos. Tā apkaros diskrimināciju sportā politiskā dialogā ar dalībvalstīm, ieteikumus, strukturētā dialogā ar sporta jomā ieinteresētajām personām un attiecīgajos gadījumos – pārkāpumu procedūrās”¹³².

109. Pamatlietā Komisija ir likusi īpašu uzsvāru uz to, ka Tiesa ir nospriedusi, ka piekļuve “brīvā laika aktivitātēm”, kas ir pieejamas kādā dalībvalstī, “izriet no pārvietošanās brīvības”¹³³. Pietiek minēt, ka Tiesa ir izdarījusi šādu konstatējumu tikai saistībā ar Līguma noteikumiem, kas reglamentē darba ņēmēju brīvu pārvietošanos, brīvību veikt uzņēmējdarbību un pakalpojumu sniegšanas brīvību¹³⁴. Tādējādi šī judikatūra atbalsta manu iepriekš norādīto galveno nostāju attiecībā uz LESD 49. pantu, nevis dod pamatu to transponēt uz LESD 21. pantu.

126 Spriedumi, 2010. gada 16. marts, *Olympique Lyonnais* (C-325/08, EU:C:2010:143), un 2006. gada 18. jūlijs, *Meca-Medina un Majcen* (C-519/04 P, EU:C:2006:492).

127 Lieta *Egenberger* (C-414/16, EU:C:2017:851, 46.–51. punkts). Tiesa nosprieda, ka “vienīgais apstāklis, ka noteikumam ir tikai sportu regulējošs raksturs, nenozīmē, ka Līgums nav piemērojams attiecībā uz personu, kas veic darbību, kuru regulē šis noteikums vai iestāde, kas to ir pieņēmusi”. Skat. spriedumu, 2006. gada 18. jūlijs, *Meca-Medina un Majcen* (C-519/04 P, EU:C:2006:492, 27. punkts un tajā minētā judikatūra).

128 <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=URISERV:l35007>.

129 *Weatherill*, minēts iepriekš 98. zemsvītras piezīmē, 129. lpp.

130 Baltā grāmata par sportu, COM(2007) 391, galīgā redakcija, 2007. gada 11. jūlijs.

131 Detalizētu analīzi skat. *Weatherill*, minēts iepriekš 98. zemsvītras piezīmē, 135.–141. lpp. Baltā grāmata nav tik ambicioza salīdzinājumā ar iepriekšējo Komisijas ziņojumu Eiropadomei par pašreizējo sporta struktūru aizsardzību un sporta sociālās funkcijas saglabāšanu Kopienas ietvaros (Helsinku ziņojums), Brisele 10.12.1999., COM(1999) 644, galīgā redakcija. Skat. arī “Sport and Free Movement”, SEC(2011) 66 *final* un “Attīstīt Eiropas dimensiju sportā”, Brisele, 18.1.2011., COM(2011) 12, galīgā redakcija.

132 Baltā grāmata par sportu, COM(2007) 391, galīgā redakcija, 2007. gada 11. jūlijs.

133 Spriedums, 1996. gada 7. marts, Komisija/Francija (C-334/94, EU:C:1996:90, 21. punkts).

134 Turpat. Skat. arī spriedumus, 1997. gada 12. jūnijs, Komisija/Īrija (C-151/96, EU:C:1997:294, 13. punkts); 1997. gada 27. novembris, Komisija/Griekija (C-62/96, EU:C:1997:565, 19. punkts), un 1999. gada 29. aprīlis, *Ciola* (C-224/97, EU:C:1999:212).

110. Kā norādījis kāds komentētājs, “tieši iekšējā tirgus plašais mērogs nodrošina konstitucionālo pamatu Savienības pretenzijām uz kompetenci sporta jautājumos”¹³⁵. Sportu, kas paredzēts vienīgi brīvā laika pavadīšanai, Savienības tiesības var ietekmēt, pamatojoties tikai uz pasākumiem, kas veikti saskaņā ar LESD 165. panta 4. punktu, vai sekmējot sadarbību saskaņā ar LESD 165. panta 3. punktu, vai arī tad, ja sporta aktivitātes ietekmē citi Savienības tiesībās, piemēram, LESD 49. pantā, paredzēti pasākumi, kas ietilpst Savienības kompetencē.

VI. Atbilde uz prejudiciālajiem jautājumiem

111. Tātad uz *Amtsgericht Darmstadt* (Darmšates pirmās instances tiesa, Vācija) uzdotajiem jautājumiem iesaku atbildēt šādi:

Pamatlietas apstākļos LESD 18., 21., 49. un 165. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalsts apvienība pret sportistiem amatieriem, kuriem nav dalībvalsts, kurā viņi dzīvo, pilsonības, liegdama viņiem iespēju piedalīties valsts čempionātos vai dodama iespēju piedalīties valsts čempionātos, taču ļaudama viņiem piedalīties tikai “ārpus vērtējuma” vai “bez vērtējuma”, neļaujot viņiem piedalīties finālskrējienu un finālciņās un izslēdzot viņus no nacionālo titulu vai vietu piešķiršanas, īsteno aizliegtu diskrimināciju.

¹³⁵ *Weatherill*, minēts iepriekš 98. zemsvītras piezīmē, 112. lpp.